

МОНГОЛ УЛС
САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРООНЫ
ТОГТООЛ

**2007 оны 12 дугаар
сарын 26-ны өдөр**

Дугаар 210

**Улаанбаатар
хот**

“Монголын компанийн засаглалын
кодекс” батлах тухай

Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 6.1.2 дахь заалт, Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 34.1.3 дахь заалт, Эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллагаас 2004 онд баталсан “Компанийн засаглалын зарчмууд”-ыг тус тус үндэслэн Санхүүгийн зохицуулах хорооноос ТОГТООХ нь:

1. “Монголын компанийн засаглалын кодекс”-ыг хавсралтаар баталсугай.
2. Монгол улсын нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж буй болон шинээр байгуулагдах хувьцаат компаниуд “Монголын компанийн засаглалын кодекс”-ыг мөрдлөг болгон ажиллахыг зөвлөсүгэй.
3. “Монголын компанийн засаглалын кодекс”-ын биелэлтийг үнэлэх аргачлалыг батлан мөрдүүлэх, үнэт цаасны бүртгэлд үнэт цаас бүртгэх, бүртгэлээс хасах шалгуурт уг кодексыг хэрхэн хангаж буй тухай үзүүлэлтийг бие даасан үзүүлэлт болгох, уг кодексын биелэлтийн талаарх тайланг хувьцаат компаниудаас тухайн жил, хагас жилийн сүүлийн сард багтаан хүлээн авч нэгтгэн дараа сард багтаан Хороонд ирүүлж байхаас гадна өөрийн байгууллагын вэб хуудас, өдөр тутмын хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр дамжуулан нийтэд мэдээлж ажиллахыг “Монголын хөрөнгийн бирж” ХК /Р.Содхүү/-д үүрэг болгосугай.
4. “Монголын компанийн засаглалын кодекс”-ыг мөрдөж эхлэх, биелэлтийн тайланг тухайн жил, хагас жилийн сүүлийн сард багтаан Хороонд ирүүлж байхыг үнэт цаасны салбарт мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл бүхий компаниудад үүрэг болгосугай.
5. Монголын үндэсний худалдаа, аж үйлдвэрийн танхим болон холбогдох төрийн болон төрийн бус байгууллагуудтай хамтран ажиллах замаар энэхүү кодексыг нийтэд сурталчлан таниулах, тухайлан хувьцаат компаниудын хүрээнд 2008 оны 1 дүгээр улиралд багтаан сургалт зохион байгуулахыг Үнэт цаасны газар /Э.Ганбат/, “МХБ” ХК /Р.Содхүү/-д тус тус үүрэг болгосугай.
6. Энэхүү тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Үнэт цаасны газар /Э.Ганбат/-т үүрэг болгосугай.

ДАРГА

Д.БАЯРСАЙХАН

*/Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2009 оны 11 дүгээр сарын 23-ны өдрийн 251 дүгээр
тогтоолоор оруулсан нэмэлт өөрчлөлтийг тусгав./*

УДИРТГАЛ

Зах зээлийн эдийн засгийн тогтолцооны тогтвортой байдал, хөгжлийн түвшинд түүний суурь харилцаанд голлон оролцогч ашгийн төлөө хуулийн этгээдүүдийн үйл ажиллагааны тогтвортой байдал ихээхэн нөлөөлдөг. Ашгийн төлөө, бизнесийн үйл ажиллагаа явуулах бүтэц, зохион байгуулалтын олон төрөл, хэлбэр байдаг ч тэдгээрийн дотроос хамгийн өргөн хэрэглэгддэг нь компанийн бүтэц зохион байгуулалт билээ.

Манай улсын тухайд компанийн эрх зүйн зохицуулалт бий болгож улмаар ард иргэд маань компанийн бүтэц зохион байгуулалтын хэлбэрт тулгуурлан бизнесийн үйл ажиллагаа явуулж эхлээд төдий л удаагүй, бидний хуримтлуулсан туршлага ч зарим тохиолдолд хангалтгүй байгаагаас алдах эндэх нь их, компанийн бүтцийг үр дүнтэйгээр хэрэглэж чадахгүй байна.

Нөгөө талаас дэлхий дахинаа компанийн бүтэц зохион байгуулалт дан ганц эрх зүйн зохицуулалтаас хэдийнээ хальж өдрөөс өдөрт улам нарийсан өөрийн гэсэн нийтлэг зарчим, жишиг стандарттай болоод байгаа билээ. Тэдгээр зарчим, стандартууд нь нийтлэг эрх зүйн зохицуулалтаас гадна амьдралд үр дүнгээ нотолсон зан заншлын, ёс зүйн хэм хэмжээг агуулсан байдаг бөгөөд түүнийг “Компанийн засаглалын кодекс” буюу компанийн удирдлага, зохион байгуулалтын зарчмууд гэж томъёолж хэвшсэн байдаг.

Өнөөдрийн байдлаар дэлхийн улс орнууд төдийгүй олон улсын байгууллагуудын хэмжээнд 1999 онд анх баталж, улмаар 2004 онд нэмэлт, өөрчлөлт оруулаад байгаа Эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллагаас баталсан “Компанийн засаглалын зарчмууд”-ыг нэгэн дуугаар хүлээн зөвшөөрөөд байна.

Монгол Улсын тухайд компанийн засаглалын талаар 2000 оны эхнээс түлхүү ярилцаж эхэлсэн бөгөөд компанийн засаглалыг манай улсад хөгжүүлэх нь компаниудын ялангуяа үнэт цаас нь нийтэд чөлөөтэй арилжаалагддаг хувьцаат компаниудын удирдлага, зохион байгуулалтын тогтвортой бөгөөд зохистой ажиллагааны нөхцлийг бүрдүүлж, улмаар хувьцаа эзэмшигчид болон компани хоорондын итгэлцэл хэвээр хадгалагдаж, тухайн компанийн хөрөнгө оруулалт татах чадвар өсөн нэмэгдэх ач холбогдолтой. Эдгээр нь улс орны нийгэм, эдийн засгийн макро түвшиний тогтвортой байдал, өсөлтийг нөхцөлдүүлэх юм.

Тодруулбал, **компанийн засаглалын кодекс нь** хөрөнгө оруулагчид, санхүүжүүлэгчид, бизнесийн түншүүд, ажиллагсад зэрэг оролцогч талууд болон компанийн удирдлагын ашиг сонирхлын нэгдлийн зохистой харьцааг тогтоож, компанийн үйл ажиллагааг эрхлэн явуулах гадаад, дотоод таатай орчныг бий болгон, компанийн удирдлага болох төлөөлөн удирдах зөвлөл, гүйцэтгэх удирдлагын үйл ажиллагааны зохистой горимыг тогтоож өгдөг.

Дээр дурдсанчлан компанийн засаглалын хөгжил, үр дүнтэй байдал нь эрх зүйн зохицуулалтаас гадна компанийн зохистой засаглалын хэм хэмжээ тухайн нийгэмд төлөвшсөн, нийтлэг зан заншил, оролцогчдын мэдлэг чадвар, туршлага болон ухамсарын түшин хэр өндөр байгаа зэрэг олон хүчин зүйлээс хамаардаг байна.

Иймээс энэхүү Монгол Улсын гэх Компанийн засаглалын кодексийг олон улсын хэмжээнд мөрдөж буй нийтлэг зарчим болох Эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллагаас баталсан “Компанийн засаглалын зарчмууд”, Азийн хөгжлийн банк, Европын сэргээн босголт, хөгжлийн банк зэрэг олон улсын байгууллагуудаас өгсөн

зөвлөмж, зөвлөгөө, дэлхийн бусад улс орны туршлага, өөрийн орны онцлог, бодит нөхцөл байдал зэргийг харгалзан үзсэний үндсэн дээр боловсруулсан болно.

Энэхүү кодексийг хувьцаа нь нийтэд чөлөөтэй арилжаалагддаг, нээлтэй буюу хувьцаат компанид тухайлан зориулж боловсруулсан бөгөөд хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани болон бусад хуулийн этгээдийн тухайд өөрийн онцлогт тохируулан хэрэглэх боломжтой юм.

Энэхүү кодекс нь бүтцийн хувьд 10 бүлгээс бүрдэх бөгөөд агуулгын хувьд нийтлэгээр мөрдвөл зохих зарчмуудаас гадна зохих заавар, зөвлөмж, тэдгээрийн тайлбарыг багтаасан байгаа.

Манай улсын компани бүр компанийн засаглалын зарчмуудыг үйл ажиллагаандаа хэвшил болгож улмаар компанийн тогтвортой хөгжил, хөрөнгө оруулалтын таатай нөхцлийг бүрдүүлэн, эдийн засгийн эргэлтийн хурд, хэр хэмжээ болон өсөлтийг ойрын ирээдүйд бодитой хэмжээгээр нэмэгдүүлэх болтугай.

---oOo---

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ. КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ЗАРЧИМ

Энэхүү бүлэгт заагдсан компанийн засаглалын зарчмууд нь **компанийн үйл ажиллагааг эрхлэн явуулах үндсэн зарчмуудыг** тодорхойлох ба энэ нь түүний үйл ажиллагаанд оролцогч талуудын хууль ёсны ашиг сонирхол хийгээд эрхийг хүндэтгэх зарчимд суурилсан байх нь зүйтэй. Ялангуяа, компанийн өөрийн хөрөнгийн хэмжээг нэмэгдүүлэх, үйл ажиллагааны цар хүрээг өргөтгөх, ажлын байрыг шинээр бий болгох, компанийн санхүүгийн тогтвортой байдлыг хангах болон компанийн ашигт ажиллагааны түвшинг өсгөн нэмэгдүүлэх гэсэн оролцогчдын зүй ёсны ашиг сонирхолд нийцсэн байвал зохино. Энэхүү нөхцлийг компанийн зохистой засаглалын зарчмууд бий болгодог.

Компанийн ашигт ажиллагааны түвшин болон хөрөнгө оруулалт татах чадварын гол үндэс нь түүний үйл ажиллагааг эрхлэн явуулахад оролцож буй оролцогчдын хоорондын итгэлцэл байдаг. Тиймээс энэхүү бүлэгт тусгасан зарчмууд нь компанийн удирдлагыг хэрэгжүүлэх үйл явц дах оролцогчид хоорондын итгэлцлийг бий болгоход чиглэсэн болно.

Компанийн засаглалын зарчмууд нь компанийг үүсгэн байгуулах, түүний үйл ажиллагааг эрхлэн явуулах, компанийн удирлагын тогтолцоог төлөвшүүлэх ажиллагааны үндэслэл болох юм.

Үүнээс гадна энэхүү бүлэгт тусгасан зарчмууд нь дараа дараагийн бүлэгт тусгасан зөвлөмжүүдийн үндэслэл болох ба энэхүү зарчмуудыг Компанийн тухай хууль болон Эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн олон улсын байгууллагын /OECD/ 2004 онд шинэчлэн баталсан “Компанийн засаглалын зарчмууд”, дэлхийн бусад улс орнуудын, ялангуяа, шилжилтийн шатанд буй улс орнуудын туршлага, Европын сэргээн босголтын банк, Азийн хөгжлийн банк зэрэг байгууллагаас ирүүлсэн зөвлөмжүүдэд тулгуурлан боловсруулсан болно.

1.1. Компанийн засаглалын тогтолцоо нь хувьцаа эзэмшигч эрхээ хэрэгжүүлэх бодит боломжийг бүрдүүлсэн байна.

1.1.1. Хувьцаа эзэмшигчид нь үнэт цаасаар гэрчлэгдсэн өмчлөх эрхээ шуурхай, баталгаатайгаар хянах боломжоор тэгш хангагдсан байхаас гадна өөрийн өмчлөл дэх хувьцааны өмчлөх эрхээ хууль тогтоомжид заасан журмын дагуу бусдад чөлөөтэй, шуурхай шилжүүлэх боломжтой байна.

1.1.2. Хувьцаа эзэмшигчид нь хувьцаа эзэмшигчдийн хуралд оролцох замаар компанийн удирдах үйл ажиллагаанд оролцох эрхээр хангагдсан байна. Үүний тулд дараахь нөхцлийг бүрдүүлсэн байвал зохино:

а/ хувь нийлүүлэгчдийн хурлыг зарлан хуралдуулах журам нь хувьцаа эзэмшигчид хуралд оролцох бэлтгэлээ хангах боломжийг бүрдүүлсэн байна;

б/ хувьцаа эзэмшигчид нь хувь нийлүүлэгчдийн хуралд оролцох эрх бүхий иргэн, хуулийн этгээд, албан тушаалтны жагсаалттай танилцах боломжийг бүрдүүлсэн байна;

в/ хувь нийлүүлэгчдийн хурлыг хуралдуулах өдөр, цаг, байршлыг тогтоохдоо хувьцаа эзэмшигчид уг хувь нийлүүлэгчдийн хуралд саадгүйгээр оролцох бодит боломжтой үеийг сонгосон байна;

г/ хувьцаа эзэмшигчид хувь нийлүүлэгчдийн хурлыг зарлах, зарлахыг шаардах, хувь нийлүүлэгчдийн хурлын хэлэлцэх асуудалд санал оруулах эрхээ хэрэгжүүлэхэд үндэслэлгүй саад бэрхшээлийг учруулдаггүй байна.

д/ компанийн нэгдмэл сонирхолтой этгээдүүд, зохион байгуулалт бүхий хувьцаа эзэмшигч нар нь хувь нийлүүлэгчдийн хуралд оролцон санал өгч, бодлогоо тодорхойлдог, бодитоор санал өгдөг, энэхүү байдлаа олон нийтэд болон бусад хувьцаа эзэмшигч нарт мэдээлдэг байх шаардлагатай. Эдгээр хувьцаа эзэмшигч нар нь компанийн засаглалыг сайжруулах, түүнийг боловсронгуй болгох чиглэлээр дэмжлэг үзүүлж ажилладаг байна;

/Энэ хэсгийг Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2009 оны 251 тоот тогтоолоор нэмсэн/

е/ нэгдмэл сонирхолтой этгээдүүд, зохион байгуулалт бүхий хувьцаа эзэмшигч нарын ашиг сонирхлын нэгдмэл байдал, зөрчилдөөнийг хэрхэн шийдвэрлэх бодлогыг тодорхойлж түүнийг олон нийтэд мэдээлдэг байна.

/Энэ хэсгийг Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2009 оны 251 тоот тогтоолоор нэмсэн/

1.1.3. Ногдол ашиг хуваарилах ажиллагаанд саадгүй хамрагдах, ногдол ашиг хүртэх эрхтэй байна. Үүний тулд дараахь нөхцлийг бүрдүүлсэн байвал зохино:

- а/ ногдол ашгийн хэмжээг тогтоох болон тараах механизм нь хувьцаа эзэмшигчдэд ойлгомжтой, ил тод байна;*
- б/ хууль, компанийн дүрэм болон хувь нийлүүлэгчдийн хурлын шийдвэрт өөрөөр заагаагүй бол компанийн цэвэр ашгийг үнэн зөвөөр тодорхойлж үр ашгийг ногдол ашиг хэлбэрээр хуваарилдаг байна;*
- г/ ногдол ашиг тараах нөхцөл болон ногдол ашиг тараах журмын талаар хувьцаа эзэмшигчдэд хангалттай мэдээлэл өгдөг байна;*
- в/ ногдол ашиг хуваарилах шийдвэрийн үндэслэл болсон компанийн санхүүгийн байдал болон бусад мэдээлэл нь хувьцаа эзэмшигчдэд ил тод, ойлгомжтой байна;*
- г/ хувьцаа эзэмшигчид ногдол ашгаа авахад хүндрэл учирхааргүй байдлаар ногдол ашгийг тараана;*
- д/ ногдол ашгийг тараахаар тогтоосон хугацаанд багтаан хувьцаа эзэмшигчдэд бүрэн хувиарлаж дуусах нөхцлийг бүрдүүлсэн байна;*
- е/ ногдол ашгийг тараахаар тогтоосон хугацаанд бүрэн хувиарлаж чадаагүй тохиолдолд хувьцаа эзэмшигчдийн хүссэн үед ногдол ашгийг олгох боломжийг бүрдүүлсэн байна.*

1.1.4. Хувьцаа эзэмшигчид компанийн талаарх мэдээллийг тогтмол болон цаг тухай бүр шуурхай авах эрхийг хэрэгжүүлэх нөхцлийг бүрдүүлсэн байна. Үүний тулд дараахь нөхцлийг бүрдүүлсэн байвал зохино:

- а/ хувь нийлүүлэгчдийн хурлын бэлтгэл шатанд тухайн хурлаар хэлэлцэх асуудал тус бүрээр шийдвэрлэх ач холбогдолтой бүхий л мэдээллийг хувьцаа эзэмшигчдэд өгсөн байна;*
- б/ тухайн жилийн компанийн үйл ажиллагааг дүгнэхэд шаардлагатай бүхий л мэдээллийг хувьцаа эзэмшигчдэд хүргэх компанийн үйл ажиллагааны жилийн тайланд бүрэн тусгасан байна;*
- в/ компанийн тухай мэдээллээр хувьцаа эзэмшигчдийг тогтмол хангах үүрэг бүхий тухайлан томилсон ажилтан /цаашид “төлөөлөн удирдах зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга” гэх/-тай, түүний үйл ажиллагааг хэвшүүлсэн байна.*
- г/ компанийн чухал ач холбогдол бүхий мэдээ, мэдээллийг хувьцаа эзэмшигчдэд цаг алдалгүй мэдээлдэг байх, үүнийг цахим хуудаст байршуулах буюу жилийн үйл ажиллагааны тайланд тусгах.*

/Энэ хэсгийг Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2009 оны 251 тоот тогтоолоор нэмсэн/

- 1.1.5. Хувьцаа эзэмшигчид нь олгогдсон эрхээ буруугаар ашиглахыг хориглоно. Хувьцаа эзэмшигчид нь бусад хувьцаа эзэмшигчид болон компанид хохирол учруулах зорилгоор аливаа үйлдэл, эс үйлдэл хийхийг хориглоно.
- 1.2. Компанийн засаглал нь ижил төрлийн хувьцаа эзэмшигчдэд адил тэгш эрхийг эдлүүлнэ. Хувьцаа эзэмшигчид зөрчигдсөн эрхээ сэргээлгэх боломжтой байна
- 1.2.1. Компанид итгэх итгэлийг нэмэгдүүлэх нь компанийн зүгээс хувьцаа эзэмшигчдэд хэрхэн адил тэгш хандаж байгаагаас ихээхэн хамаардаг. Энэхүү зарчмыг дор дурдсан нөхцлийг бүрдүүлснээр хангана:
- а/ хувьцаа эзэмшигчдийн хурлыг зохион байгуулахдаа хуралд оролцогчдод саналаа хэлэх, сонирхсон асуултаа тавьж зохих хариултыг авах боломжийг тэнцүү олгосон байна;
 - б/ хувьцаа эзэмшигчид хувь нийлүүлэгчдийн хуралд биечлэн оролцох боломжгүй тохиолдолд хурлаар хэлэлцэх асуудалд өгөх саналаа саналын хуудсаар эсхүл итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчөөр дамжуулан саадгүй өгөх боломжтой байна;
 - в/ үнэт цаасны ханшид нөлөөлж болох, үнэт цаасны арилжаанд оролцоход давуу тал олгох нийтэд тараагдаагүй мэдээлэл буюу дотоод мэдээллийг ашиглах боломжийг хаасан байна;
 - г/ хувьцаа эзэмшигчдийг нэр дэвшигчдийн талаар бүрэн мэдээллээр хангаж, Төлөөлөн удирдах зөвлөл (цаашид “ТУЗ” гэх)-ийн гишүүд болон гүйцэтгэх захирлыг сонгох ажиллагааг ил тод зохион байгуулна;
 - д/ компанийн эрх бүхий албан тушаалтан нь компанитай хийх аливаа хэлцэлд сонирхол бүхий гэж үзэж болох нөхцөл байдал илэрмэгц тэр талаар өөрсдөө заавал мэдээлдэг байна;
 - е/ компани болон хувьцаа эзэмшигчдийн хооронд эсхүл хувьцаа эзэмшигчдийн хооронд үүссэн аливаа зөрчил нь компанийн ашиг сонирхолд харшлахаар бол тэдгээр зөрчлийг зохистой хэлбэрээр зохицуулах шаардлагатай бүх арга хэмжээг авдаг байна.
- 1.3. Компанийн засаглал нь ТУЗ-ийн зүгээс компанийн үйл ажиллагааг стратеги удирдлагаар бүрэн хангахын хамт гүйцэтгэх удирдлагын үйл ажиллагаанд байнгын зохистой хяналтыг тавьж, хувьцаа эзэмшигчдийн өмнө үйл ажиллагаагаа бүрэн дүүрэн тайлагнадаг байна.
- 1.3.1. ТУЗ нь компанийн хөгжлийн стратегийг тодорхойлж, компанийн санхүү, аж ахуйн үйл ажиллагаанд бодит хяналтыг тавьдаг байна. Энэхүү зарчмыг хангахын тулд ТУЗ-ийн бүрэн эрхийнхээ хүрээнд дараахь асуудлыг хамааруулан шийдвэрлэдэг байвал зохино:
- а/ компанийн үйл ажиллагааны тэргүүлэх чиглэлийг тодорхойлох;
 - б/ санхүү, аж ахуйн үйл ажиллагааны бизнес төлөвлөгөөг тодорхойлох;
 - в/ дотоод хяналтын бүтэц зохион байгуулалтыг шийдвэрлэж, түүний ажиллах журмыг батлан мөрдүүлэх.
- 1.3.2. ТУЗ-ийн бүрэлдэхүүн нь олгогдсон бүрэн эрхээ үр дүнтэй хэрэгжүүлэх чадвар бүхий байна. Үүний тулд дараахь нөхцлийг бүрдүүнэ:
- а/ ТУЗ-ийн гишүүдийг ил тод байдлаар, хууль тогтоомжийн хүрээнд хувьцаа эзэмшигчдийн саналыг бүрэн хэлэлцүүлсний үндсэн дээр сонгоно;
 - б/ ТУЗ-ийн гишүүд нь боловсрол, мэргэшил, дадлага, туршлагын хувьд тухайн компанийг зохистой удирдах шаардлагыг хангасан, чадвартай байна;
 - в/ ТУЗ-ийн бүрэлдэхүүнд хангалттай тооны хараат бус гишүүд байна;

- г/ ТУЗ-ийн хурал хүчин төгөлдөр болох ирцийн хэмжээнд хангалттай хэмжээний ТУЗ-ийн хараат бус гишүүдийг оролцуулсан байна;
- д/ ТУЗ нь компанийн үйл ажиллагааны хэтийн төлөв, төлөвлөгөөг тодорхойлох чиг үүрэг бүхий бодлогын хороо, компанийн санхүү, аж ахуйн үйл ажиллагаанд хяналт тавих чиг үүрэг бүхий аудитын хороо, компанийн боловсон хүчин, урамшууллын үйл ажиллагааг тодорхойлох чиг үүрэг бүхий боловсон хүчин, хүний нөөцийн хороо, компани дахь алвшаа зөрчлийг зохицуулах чиг үүрэг бүхий маргаан шийдвэрлэх хороодыг байгуулан ажиллана.

1.3.3. ТУЗ-ийн гишүүд нь ТУЗ-ийн хурал болон ТУЗ-өөс байгуулагдсан хороодын хуралд идэвхтэй оролцдог байна. ТУЗ-ийн хурлыг дараахь шаардлагад нийцүүлэн зохион байгуулна:

- а/ тусгайлан гаргасан төлөвлөгөөний дагуу тогтмол хуралдах;
- б/ гишүүдийг биечлэн оролцуулах, биечлэн оролцох боломжгүй бол саналаа урьдчилан өгөх, саналаа мэдээлэл холбоо харилцааны бусад хэрэгслийг ашиглан өгөх зэрэг боломжит бүхий л арга хэрэгслийг ашиглан бүрэн хангана;
- в/ ТУЗ-ийн болон Хороодын хуралд хүндэтгэх шалтгаангүйгээр удаа дараа оролцоогүй гишүүдийг дахин сонгохгүй байх, түүнийг бүрэн эрхийн хугацаанаас нь өмнө эргүүлэн татах тухай журмыг тогтоон мөрдүүлсэн байна.

1.3.4. ТУЗ нь гүйцэтгэх удирдлагын үйл ажиллагаа үр өгөөжтэй, зохистой байх нөхцлийг ханган, үйл ажиллагаанд нь хяналт тавина. Энэхүү зарчмыг дор дурдсан нөхцлийг бүрдүүлснээр хангана:

- а/ компанийн гүйцэтгэх удирдлагын эрх мэдлийг хязгаарлах болон бүрэн зогсоох эрх мэдэлтэй байх;
- б/ гүйцэтгэх удирдлага, хэрэв гүйцэтгэх удирдлагыг багаар хэрэгжүүлж байгаа бол түүний багт ажиллах гишүүдэд тавих шаардлагыг урьдчилан тодорхойлж, нэр дэвшигчид уг шаардлагыг хэрхэн хангаж буйд хяналт тавих тогтолцоог бүрдүүлэн ажиллуулсан байна;
- в/ ТУЗ нь гүйцэтгэх захирал болон удирдлагын багийн гишүүдтэй байгуулах гэрээний (эрх, үүрэг, цалин хөлс, шагнал урамшуулал зэргийг багтаасан) нөхцлийг тодорхойлдог байна.

1.4. Компанийн засаглал нь гүйцэтгэх удирдлагын зүгээс компанийн өдөр тутмын үйл ажиллагаа үнэн зөвөөр, шударгаар, гагцхүү компанийн ашиг сонирхолд нийцүүлэн удирдан зохион байгуулж, ТУЗ болон хувьцаа эзэмшигчдийн өмнө ажлаа тогтмол тайлагнадаг байна.

1.4.1. Компанийн гүйцэтгэх удирдлагын удирдан зохион байгуулах компанийн өдөр тутмын ажлын хүрээг нарийвчлан тогтоохоос гадна компанийн өдөр тутмын үйл ажиллагааг аль болох гүйцэтгэх хамтын зарчим бүхий багаар гүйцэтгүүлнэ.

1.4.2. Гүйцэтгэх удирдлага нь бүрэн эрхээ хэрэгжүүлж чадахуйц чадварлаг бүрэлдэхүүнтэй байна. Дор дурдсан нөхцлийг бүрдүүлснээр энэхүү зарчмыг хангана:

- а/ гүйцэтгэх захирал ба удирдлагын багийн гишүүдэд нэр дэвшигчдийн талаар мэдээллийг ТУЗ-ийн гишүүдэд бүрэн танилцуулж, тэдгээрийг ил тод байдлаар сонгоно;
- б/ ТУЗ-өөс гүйцэтгэх удирдлагын бүрэн эрхийг тодорхойлох, түүнд тодорхой бүрэн эрхээ шилжүүлэх тохиолдолд хувьцаа эзэмшигчдэд бүрэн эрхийг шилжүүлэх болсон үндэслэл шалтгаан, зайлшгүй шилжүүлэх шаардлагын талаарх тайлбар, шилжүүлсний улмаас компанид учирч болзошгүй эрсдэл, эрсдэл учирсан нөхцөлд авах арга

хэмжээний төлөвлөгөө болон гүйцэтгэх удирдлагтай уг асуудлаар байгуулах гэрээний төсөл зэрэг шаарлагатай бүх мэдээллийг хувьцаа эзэмшигчдэд хүргэсэн байна;

в/ гүйцэтгэх удирдлага нь түүнд ногдуулсан бүрэн эрх, үүргийг хэрэгжүүлэх боломжит хугацаа олгогдсон байна;

г/ гүйцэтгэх удирдлага нь компанийн санхүү аж ахуйн бизнес төлөвлөгөөний дагуу үйл ажиллагаагаа явуулна;

д/ Гүйцэтгэх удирдлагын шагнал урамшуулал нь түүний бүрэлдэхүүн дэх гишүүдийн мэргэшил, компанид оруулсан бодит хувь нэмрийг харгалзан үздэг байх бөгөөд энэ талаар холбогдох дүрэм, журам, гэрээнд тусгасан байна.

1.5. Компанийн засаглал нь хувьцаа эзэмшигчид болон хөрөнгө оруулагчдад үндэслэл бүхий шийдвэр гаргахад шаардлагатай компанийн санхүүгийн байдал, түүний эдийн засгийн үзүүлэлтүүд, өмч хөрөнгийн болон удирдлагын бүтэц зохион байгуулалт зэрэгтэй холбоотой үнэн зөв мэдээллийг цаг тухай бүрд нь нийтэд мэдээлдэг байна.

1.5.1. ижил төрлийн мэдээллийг хувьцаа эзэмшигчид нь олж авах, танилцах боломжоор тэгш хангагдсан байна.

1.5.2. Компани нь мэдээллээ нийтэд саадгүйгээр, хурдан хүргэх боломжийг бүрэн дүүрэн бүрдүүлэх бодлого, чиг хандлага бүхий байна.

1.5.3. Хувьцаа эзэмшигчид нь компанийн санхүүгийн байдал, үйл ажиллагааны үр дүн, компанийн удирдлага, томоохон хувьцаа эзэмшигчдийн тухай болон компанийн санхүүгийн байдал, хэвийн үйл ажиллагаанд нөлөөлж болохуйц нөхцөл байдал, үйл явдлын талаар үнэн зөв, бүрэн бөгөөд бодит мэдээллийг цаг тухай бүрд нь шуурхай олж авах боломжоор хангагдсан байна.

1.5.4. Компани нь өөрийн дотоод буюу нууц мэдээллийн ашиглалтад хяналт тавьдаг байна.

1.6. Компанийн засаглал нь зээлдүүлэгчид, компанийн ажиллагсад зэрэг оролцогч талуудын хууль тогтоомжид заасан эрхийг хүндэтгэн, компанийн зээлжих чадвар, хөрөнгө оруулалтыг татах чадвар, хувьцаа болон бусад үнэт цаасны үнэ цэнийг өсгөх, шинэ ажлын байрны тоог нэмэгдүүлэх зорилгыг хангасан байна.

1.6.1. Компанийн үйл ажиллагааны үр ашигтай байдлыг хангахын тулд гүйцэтгэх удирдлага нь гуравдагч талууд болох зээлдүүлэгчид, бизнесийн түншүүд, төрийн хийгээд тухайн компани болон түүний охин, хараат компани, салбар, төлөөлөгчийн газар оршин байгаа орон нутгийн засаг захиргааны байгууллагын сонирхлыг харгалзан үздэг байна.

1.6.2. Компанийн үйл ажиллагааны өгөөжийг дээшлүүлэхийн тулд компанийн удирдлага нь ажиллагсадын ашиг сонирхолд нийцсэн үйл ажиллагаа явуулна.

1.6.3. *Компанийн ажилчид нь удирдлагын хууль зөрчсөн болон ёс зүйгүй, компанийн зорилгод үл нийцэх үйл ажиллагааны талаарх үнэн бодит мэдээллийг компанийн хяналтын зөвлөл, ТУЗ-ийн дэргэдэх аудитын хороо, хувьцаа эзэмшигч, харилцагчдад мэдээлдэг байх бөгөөд энэ үйлдлийнх нь төлөө түүнд удирдлагын зүгээс шийтгэл ногдуулдаггүй байна.*

/Энэ хэсгийг Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2009 оны 251 тоот тогтоолоор нэмсэн/

1.7. Компанийн засаглал нь хувьцаа эзэмшигчид, оролцогч талуудын ашиг сонирхол, хууль ёсны эрхийг хамгаалахын тулд компанийн үйл ажиллагаан дахь хяналтын тогтолцоог бүрдүүлсэн байна.

1.7.1. Компанийн санхүү, аж ахуйн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний дагуу компанийн үйл ажиллагааг явуулдаг, тэдгээрт үндэслэн компанийн өдөр тутмын үйл ажиллагаанд тавих бодитой хяналтын тогтолцоог бүрдүүлсэн байна.

1.7.2. Компани нь компанийн өдөр тутмын үйл ажиллагааг хариуцан гүйцэтгэж буй гүйцэтгэх удирдлага, түүний гишүүд, компанийн ажилтан албан хаагчдын үйл ажиллагаанд тавих дотоод хяналтын тогтолцоог гүйцэтгэх удирдлагаас хараат

бус хэлбэрээр үйл ажиллагаа явуулдаг, хяналтын үйл ажиллагааны дүнгээ ТУЗ-д тайлагнадаг, тэдгээрийн үйл ажиллагааны журмыг ТУЗ тогтоодог байна;

1.7.3. Компани нь дотоод болон хөндлөнгийн хяналтын тогтолцооны уялдаа холбоог зохистой хэлбэрээр хангаж ажиллана. Үүний тулд дараахь зохицуулалтыг хэвшүүлсэн байна:

- а/ ТУЗ-ийн дэргэдэх аудитын хороо нь компанид хөндлөнгийн хяналт хийх этгээдийн үйл ажиллагааг үнэлдэг, тэдгээрийг сонгохдоо мэргэшил, ажлын дадлага туршлагыг харгалздаг байна;
- б/ хөндлөнгийн хяналтын байгууллагын зөвлөмжийг хэрхэн хэрэгжүүлж байгаад ТУЗ-ийн аудитийн хороо хяналт тавьдаг байна;
- в/ хөндлөнгийн аудитын байгууллага буюу аудиторыг хувьцаа эзэмшигчдийн хуралд танилцуулдаг, хувьцаа эзэмшигчид тэдэнд хандан асуулт тавих, тайлбар авах боломжийг бүрдүүлсэн байна.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ. ХУВЬ НИЙЛҮҮЛЭГЧДИЙН ХУРАЛ

Хувьцаа эзэмшигч нь тодорхой эрсдэл хүлээх замаар тухайн хөрөнгө оруулалт хийсэн компанийн хувьцааг өмчлөгч байдаг. Тэдгээрийн хувьд хувь нийлүүлэгчдийн хурлын үйл ажиллагаанд оролцох нь компанийн удирдах үйл ажиллагаанд оролцох, хөрөнгө оруулалтын эрсдлээ бууруулах, хөрөнгө оруулсаны төлөө хүртэх ногдол ашгийн хэмжээг нэмэгдүүлэх үндсэн чухал ач холбогдол бүхий боломж байдаг.

Тиймээс хувь нийлүүлэгчдийн хурлыг зохистой хэлбэрээр, хувьцаа эзэмшигчдэд зардал, чирэгдэлгүй зохион байгуулж, компанийн үйл ажиллагааны төлөв байдлыг тодорхойлоход чухал ач холбогдол бүхий асуудлуудыг хувь нийлүүлэгчдийн хурлаар шийдэрлүүлэх замаар компанийн бодлогыг тодорхойлох бодит боломжийг хувьцаа эзэмшигчидэд олгохоос гадна компанийн санхүү, үйл ажиллагааны байдал, бизнес төлөвлөгөөний биелэлтийн талаар үнэн зөв, бодит, бүрэн мэдээллийг хувьцаа эзэмшигчдэд өгч ажилладаг байх нь зүйтэй юм.

Иймээс компанийн хувь нийлүүлэгчдийн хурлыг зарлан хуралдуулах ажиллагаа, журам нь энэхүү бүлэгт тусгасан зарчмуудыг бүрэн тусгасан, компанийн зүгээс хувьцаа эзэмшигч бүртэй тэгш хамтран ажиллах нөхцлийг бүрдүүлсэн байвал зохино. Ялангуяа, хувь нийлүүлэгчдийн ээлжит хурал нь жижиг хувьцаа эзэмшигчдийн хувьд компанийн ТУЗ, гүйцэтгэх удирдлагаас компанийн үйл ажиллагааны талаар сонирхсон асуултаа тавьж, тодорхой хариулт авах ганц боломж байдгийг анхаарах нь зүйтэй.

2.1. Хувьцаа эзэмшигчдийн хурлыг зарлах, хурлын мэдээллийг хүргэх

2.1.1. Хувь нийлүүлэгчдийн хурлын зарыг хүргэхдээ хувьцаа эзэмшигчид хувь нийлүүлэгчдийн хуралд бэлтгэх боломжийг олгосон байна. Энэхүү зарчмыг дараахь нөхцлийг бүрдүүлэх замаар хангана:

- а/ Хувьцаа эзэмшигчдэд хурлын зарыг хүргэхдээ хувьцаа эзэмшигчид хурлаар хэлэлцэх асуудлуудын талаар холбогдох мэдээллийг хүлээн авч танилцах, тэдгээрийг сайтар судлах, хэлэлцэх асуудал тус бүрээр өөрийн байр суурийг тодорхойлох, хуралд оролцох эрх бүхий бусад этгээдүүдийн талаар мэдээлэл авах болон бусад хувьцаа эзэмшигчидтэйгээ зөвлөх боломж олгосон байна.

Энэхүү нөхцлийг сайтар бүрдүүлэх нь хурлын үйл ажиллагааг шуурхай бөгөөд амжилттай явуулах, хурлаас үндэслэл бүхий шийдвэр гарах нөхцлийг бүрдүүлнэ. Хууль тогтоомжид өөрөөр заагаагүй бол хувь нийлүүлэгчдийн хурлыг хурал хуралдахаас 30-аас дээш хоногийн өмнө зарлах нь зүйтэй;

б/ хувьцаа эзэмшигчдэд хүргэх хувь нийлүүлэгчдийн хурлын зард тухайн хувьцаа эзэмшигч хуралд оролцох хэлбэрээ сонгоход /биечлэн, саналын хуудсаар саналаа хүргэх, итгэмжлэгдсэн этгээдээр төлөөлүүлэн/ шаардлагатай мэдээллийг агуулсан байна.

в/ хууль, тогтоомжоор хувь нийлүүлэгчдийн хурлыг хуралдуулах мэдэгдэл гаргаснаас хойш хувь нийлүүлэгчдэд заавал танилцуулах бичиг баримтын жагсаалтыг тогтоож өгсөн байдаг. Эдгээр бичиг баримтад тусгасан мэдээлэл нь хувьцаа эзэмшигчдэд үндэслэл бүхий шийдвэр гаргах боломжийг олгохуйц байхаас гадна санал хураалт явуулах журмыг мөн багтаасан байвал зохино.

Мөн хувьцаа эзэмшигчид хурлаас гарах шийдвэрийн төсөл, дэлгэрэнгүй мэдээлэлтэй танилцах газар, санал өгөх хуудсыг хүлээн авч болох газар, хувьцаа эзэмшигчдийн санал авах, мэдээлэлтэй танилцах журмыг зөрчсөн тухай санал гомдлыг хүлээж авах этгээдийн тухай мэдээлэл, түүний харилцах утас, хаяг зэрэг мэдээллийг тусгасан байх нь зохистой. Эчнээ санал хураах тохиолдолд саналын хуудсыг хүлээн авах газар болон хүлээж авах сүүлчийн хугацааг тодорхой заасан байна;

г/ хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын зар, холбогдох мэдээллийг хүргэхдээ хуралд оролцох эрх бүхий бүх иргэн, хуулийн этгээдэд хүргэх шаардлагатай. Үүний тулд олон нийтийн хэвлэл мэдээлийн хэрэгслээр зарыг нийтэд хүргэхдээ тухайн хэвлэл мэдээлийн хэрэгслийн хүрээг харгалзан сонгохоос гадна хэд хэдэн хэвлэл мэдээлийн хэрэгслээр нэгэн зэрэг хүргэх нь зүйтэй.

Үүнээс гадна, хуралд оролцох эрх бүхий этгээдүүдэд захидал, электрон шуудан, биечлэн хүргэх, олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслээр давтан зарлах, нийтлэх зэрэг аль боломжит хувилбарыг нэмэлт ажиллагааны хувиар хэрэглэх нь зүйтэй. Өөр орон нутагт оршин суудаг хувьцаа эзэмшигчдийн тухайд тэдгээрт тухайлан зар хүргэх журмыг тогтоон мөрдвөл зохино.

Түүнчлэн, хурлын зар болон хуралтай холбоотой заавал танилцуулах баримт бичиг зэрэг шаардлагатай мэдээллийг хуралд оролцох эрх бүхий этгээдүүдэд холбоо харилцааны дэвшилтэт техник, хэрэгслийг ашиглах замаар /электрон шуудан гэх мэт/ тогтмол хүргэж хэвших нь зүйтэй.

2.1.2. Хувьцаа эзэмшигчдийн хуралд оролцох эрх бүхий этгээдийн нэрсийн жагсаалттай танилцах боломжийг хувьцаа эзэмшигчдэдээ олгох ёстой.

а/ хувьцаа эзэмшигч хуралд оролцох эрх бүхий бусад этгээдийн нэрсийн жагсаалттай танилцаж бусад хувьцаа эзэмшигчидтэй холбогдох, хурлаар хэлэлцэх гэж буй асуудлын талаар санал солилцох, өөрийн саналын хувилбарыг бэлтгэх боломжоор хангагдсан байна.

Компани нь хуралд оролцох эрх бүхий этгээдийн жагсаалтыг хувь нийлүүлэгчдийн хурлын зар мэдээг хүргэж эхэлсэн өдрөөс хурал хуралдах хүртэл, хэрвээ эчнээ санал хураалтаар асуудлыг шийдвэрлэх бол саналын хуудас хүлээн авах сүүлчийн мөч хүртэлх хугаацаанд хувьцаа эзэмшигчдэд танилцах боломжоор хангана;

б/ сонирхсон этгээдэд хувьцаа эзэмшигчдийн нэрсийн жагсаалттай танилцах боломжийг олгохоос гадна тухайн этгээдийн нэр уг жагсаалтад байгаа эсэх талаарх тодорхойлолтыг гаргаж өгдөг байна. Энэ нь хувьцаа эзэмшигчид хуралд оролцох эрхээ баталгаажуулах, алдаа, зөрчил гарсан бол хурал хуралдахаас өмнө залруулах, улмаар хуралд саадгүй оролцох нөхцлийг бүрдүүлнэ;

г/ хуралд оролцох эрх бүхий этгээдийн нэрсийн жагсаалттай танилцах ажиллагаа нь аль болох хувьцаа эзэмшигчдэд зардал, чирэгдэлгүй, шуурхай байна.

2.1.3. Хувьцаа эзэмшигчдийн хуралд зориулан тараасан бичиг баримт нь компанийн үйл ажиллагааны талаарх бүрэн мэдээллийг агуулсан байх бөгөөд хурлаар хэлэлцэх асуудлаар үндэслэл бүхий шийдвэр гаргах боломжийг хангасан байх ёстой.

а/ хувь нийлүүлэгчдийн хурлыг хуралдуулах явцад хувьцаа эзэмшигчдэд заавал танилцуулахаар хууль тогтоомжоор тогтоосон баримт, материалаас гадна тухайн компани нь өөрийн онцлогт тохируулан дүрмэндээ заах замаар заавал танилцуулах баримт, материалын жагсаалтыг баяжуулсан байна. Ялангуяа, компанийг өөрчлөн байгуулах асуудал хэлэлцэх тохиолдолд өөрчлөн байгуулах болсон үндэслэл, өөрчлөн байгуулах төсөл, сүүлийн 3 жилийн үйл ажиллагаа, санхүүгийн тайлан, хувьцаа эзэмшигчдийн эрхийг хэрхэн хэрэгжүүлэх тухай тооцооллын талаар зайлшгүй мэдээлдэг байх нь зүйтэй.

Энэ нь компанийн үйл ажиллагааны нээлттэй, ил тод байдлыг нэмэгдүүлж улмаар хувьцаа эзэмшигчдийн итгэлийг бататган, боломжит хөрөнгө оруулагчдын тоог өсгөх ач холбогдолтой;

б/ хууль тогтоомж болон компанийн дүрэмд заасан баримт материалаас гадна шаарлдагатай гэж үзвэл бусад баримтыг ТУЗ хувьцаа эзэмшигчдэд танилцуулах боломжийг дүрмээр олгосон, ТУЗ нь уг заалтын дагуу нэмэлт материалыг танилцуулдаг байвал зохино;

в/ хувь нийлүүлэгчдийн хурлаар хэлэлцэх асуудал тус бүр дээр ТУЗ-ийн бичгээр гаргасан санал, тайлбарыг /хэрэв зарим гишүүд нь эсрэг саналтай байсан бол түүнийг тусгасан байна/ хувьцаа эзэмшигчдэд мөн заавал танилцуулж хэвших нь зүйтэй;

г/ хувь нийлүүлэгчдийн хурлын хэлэлцэх асуудалтай холбоотой хувьцаа эзэмшигчдэд танилцуулах баримт, материалыг ойлгомжтой, хэрэглэхэд энгийн хэлбэрээр, ач холбогдол, утга агуулга, цаг хугацааны дарааллыг харгалзан эмхтгэсэн байвал зохино. Биечлэн ирж танилцах боломжгүй хувьцаа эзэмшигчдэд холбогдох баримт, материалыг хувь нийлүүлэгчдийн хурал хуралдахаас 20-оос доошгүй хоногийн өмнө, хаяг нь тодорхойгүй хувьцаа эзэмшигчдийн тухайд тэдгээрийн үйлчлүүлдэг үнэт цаасны мэргэжлийн байгууллагад хүргүүлсэн байна;

д/ хувь нийлүүлэгчдийн хурлын хэлэлцэх асуудалтай холбоотой хувьцаа эзэмшигчдэд баримт, материалыг танилцуулах газар нь компанийн албан байр байхаас гадна, хувьцаа эзэмшигчдийн ихэнх нь очиход хялбар бөгөөд тохиромжтой цаг, газарт сонгоно;

е/ хувь нийлүүлэгчдийн хурлаар компанийн эрх бүхий албан тушаалтныг сонгох тухай асуудлыг хэлэлцэх гэж буй нэр дэвшигчдийг сонгохоос өмнө тэдгээрээс тухайн албан тушаалд сонгогдохоос татгалзах зүйлгүй талаар бичгээр тодорхойлолт авах, бичгээр аваагүй бол заавал биечлэн хувь нийлүүлэгчдийн хуралд оролцуулж уг тодорхойлолтыг урьдчилан хувьцаа эзэмшигчдэд мэдэгдэж байх нь зүйтэй;

ё/ хувь нийлүүлэгчдийн хурлаар хэлэлцэх асуудал тус бүрээр гарах шийдвэрийн төслийг албан бичгийн шаардлагад нийцүүлэн утга агуулгын хувьд хоёрдмол санаагүй, тодорхой боловсруулахаас гадна асуудлыг нэг мөр цогцоор нь эцэслэн шийдвэрлэхэд шаардлагатай бүхий л шийдлийг тусган, уг асуудлыг хэн санаачилсан тухай тусгасан байна.

2.1.4. Хувьцаа эзэмшигч хурал хуралдуулах болон хувь нийлүүлэгчдийн хурлаар хэлэлцэх асуудлын жагсаалтад нэмэлт санал оруулах эрхээ ямар нэг үндэслэлгүй саад бэрхшээлгүйгээр хэрэгжүүлэх боломжтой байна.

Хувьцаа эзэмшигчид компанийн удирдах үйл ажиллагаанд оролцох эрхээ хувь нийлүүлэгчдийн хурлыг хуралдуулахыг шаардах, хувь нийлүүлэгчдийн хурлаар хэлэлцэх асуудалд нэмэлт санал оруулах, компанийн төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүнд хэн нэгний нэрийг дэвшүүлэх замаар идэвхитэй оролцдог.

Иймээс хувьцаа эзэмшигчдийн зүгээс дээрх ажиллагааг гүйцэтгэхэд тэдгээрийн эрхийн нотлогоог үнэт цаасны хадгаламж дахь бүртгэлд үндэслэх нь зүйтэй бөгөөд түүний бүртгэлтэй холбоотой баримтыг компани өөрөө хянах замаар хувьцаа эзэмшигчдээс эрхээ нотлох аливаа шаардлагагүй баримтыг шаарддаггүй байвал зохино.

2.1.5. Хувьцаа эзэмшигчдийн хурал хуралдах газар, хугацааг сонгохдоо хувьцаа эзэмшигчид аль болох хүндрэлгүйгээр оролцох боломжийг бүрдүүлсэн байна.

Компанийн төв захиргаа хаана байрлаж буйгаас үл хамаарч хувьцаа эзэмшигчдийн хурлыг хуралд оролцох эрх бүхий хувьцаа эзэмшигчдийн олонх нь аливаа зардал, чирэгдэлгүйгээр оролцох боломжтой газрыг сонгох нь зүйтэй.

Хувьцаа эзэмшигчид бүрэн багтахаар байранд хувь нийлүүлэгчдийн хурлыг зохион байгуулахаас гадна хурал хуралдах өдрийг аль болох ажлын бус өдөр өглөө 09 цагаас оройн 22 цагийн хооронд зохион байгуулж байх нь зохимжтой.

2.2. Хувь нийлүүлэгчдийн хурлыг хуралдуулах

2.2.1. Хувь нийлүүлэгчдийн хурлын явцад уг хуралд оролцогч бүх хувьцаа эзэмшигч санал бодлоо илэрхийлж, өөрийн сонирхсон асуултаа тавьж, зохих хариултаа авах боломжийг бүрдүүлсэн байна.

а/ хувь нийлүүлэгчдийн хурлаар хэлэлцэж буй асуудал тус бүрээр асуудлыг танилцуулах, хэлэлцэх хангалттай хугацаа олгосон байна;

б/ ТУЗ-ийн гишүүд, гүйцэтгэх удирдлага, хяналтын зөвлөлийн гишүүд болон бусад эрх бүхий албан тушаалтнуудыг хувь нийлүүлэгчдийн хуралд биечлэн оролцуулж, тэдгээрээс компанийн үйл ажиллагааны талаар танилцуулга хийлгэн, хэлэлцэж буй асуудлаар санал, тайлбар хэлэх болон хувьцаа эзэмшигчдийн тавьсан асуултад бүрэн дүүрэн хариу өгөх нөхцлийг хурлын дэгд тусгах замаар бүрдүүлсэн байна.

Хувь нийлүүлэгчдийн хуралд оролцох боломжгүй байгаа эрх бүхий албан тушаалтаны нэр, шалтгааны талаар хурал даргалагч хувьцаа эзэмшигчдэд албан ёсоор танилцуулна.

Эрх бүхий албан тушаалтан нь тавьсан асуултад бүрэн дүүрэн хариулт өгөхийг эрмэлзэх ба тухайн үед хариулах боломжгүй бол бичгээр шуурхай хариу өгнө;

в/ хувьцаа эзэмшигчийн зүгээс хурлын дэг болон бусад дүрэм журамд заасан шаардлагыг зөрчсөнөөс бусад тохиолдолд хурал даргалагч нь хувьцаа эзэмшигчид үг хэлэх эрх олгохгүй байх, үгийг таслах, хэлсэн үгэнд зохисгүй тайлбар хийх замаар эрх мэдлээ урвуулан ашиглах боломжийг хаасан байна;

г/ эрх бүхий албан тушаалд нэр дэвшигчдийг хувь нийлүүлэгчдийн хуралд биечлэн оролцуулж хувьцаа эзэмшигчдийн зүгээс асуулт тавих, хариулт авах боломжийг бүрдүүлсэн байна.

2.2.2. Хуралд оролцох эрх бүхий хувьцаа эзэмшигчийг бүртгэх ажиллагаа нь хувь нийлүүлэгчийн эрхийг хязгаарлахаар байж болохгүй.

Хуралд оролцох эрх бүхий хувьцаа эзэмшигч бүхэн ямар нэг шахалт, дарамт, хүндрэл бэрхшээлгүйгээр бүртгэлд хамрагдан хувь нийлүүлэгчдийн хуралд оролцох боломжийг хурал эхлэхээс өмнө олж авсан байхаар бүртгэлийн ажиллагааг зохион байгуулсан байвал зохино.

Хувь нийлүүлэгчдийн хуралд оруулахгүй байх нөхцлийн талаар урьдчилан компанийн дүрэмд тусгахаас гадна хувь нийлүүлэгчдийн хурал зарлан хуралдуулах журамд тусган, хувьцаа эзэмшигчдэд хурлын зар хүргэх явцад оруулахгүй байх нөхцлийн талаар албан ёсоор мэдэгддэг байвал зохино.

Хувьцаа эзэмшигчидийн тоо нь хэт олон компанийн тухайд бүртгэлийг хурал хуралдахаас өмнөх өдөр эхлүүлэх, эсхүл олон тооны бүртгэлийн ажилтан ажиллуулах замаар зохицуулж болно.

2.2.3. Хувь нийлүүлэгчдийн хурлыг хууль, дүрэмд заасан хугацаанд хуралдуулж, хувьцаа эзэмшигчдийн саналын эрхийн баталгааг хангасан байна.

- а/ хувь нийлүүлэгчдийн хурлыг аль болох нэг өдөрт багтаан явуулах нь зүйтэй;
- б/ хувьцаа эзэмшигчдийн өгсөн саналыг тоолох ажиллагаанд хяналтын тогтолцоог бий болгож, хяналт тавих ажиллагааны журмыг компанийн дүрэм, эсхүл бусад журамд тусгасан байна.
- в/ хувь нийлүүлэгчдийн хурлын санал хураалтын дүнг тухайн өдрийн хуралдаан дуусахаас өмнө гаргаж, хувьцаа эзэмшигчдэд танилцуулна.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ. ТӨЛӨӨЛӨН УДИРДАХ ЗӨВЛӨЛ

ТУЗ нь компанийн үйл ажиллагааны стратеги бодлогыг тодорхойлж, компанийн гүйцэтгэх удирдлагын үйл ажиллагаанд хяналт тавих үндсэн чиг үүрэгтэй нэгж юм.

Компани нь энэхүү бүлэгт заасан ТУЗ-ийн гишүүнд нэр дэвшүүлэх этгээдэд тавих шаардлага, гишүүдийг сонгох журам, дахин нэр дэвших болзол, хараат бус гишүүний шалгуур, ТУЗ-ийн болон хороодын үйл ажиллагааны журам, ТУЗ-ийн хурлын зарыг хүргэх, хуралд оролцох, гишүүдийг мэдээллээр хангах журам, үүргээ зохих түвшинд хэрэгжүүлээгүй гишүүнд хүлээлгэх хариуцлага, гишүүдийн цалин урамшууллын бодлого зэрэг асуудлаар баримтлах зарчмаа ТУЗ-ийн үйл ажиллагааны журамдаа тусгаж, хувь нийлүүлэгчдийн хурлаараа батлан мөрддөг байвал зохино.

3.1. ТУЗ-ийн чиг үүрэг

3.1.1. ТУЗ нь компанийн үйл ажиллагааны стратеги бодлогыг тодорхойлж, уг бодлогыг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөг тодорхой болгосон байна. Энэхүү зарчмыг дараах байдлаар хангана:

- а/ ТУЗ нь компанийн үйл ажиллагааны урт хугацааны бодлого, үйл ажиллагааны тэргүүлэх чиглэлийг тодорхойлдог байх нь зүйтэй бөгөөд тэдгээрийг амжилттай хэрэгжүүлэхийн тулд зах зээлийн нөхцөл байдал, компанийн санхүүгийн чадавхи, бүтээгдэхүүний борлуулалтын түвшин, ажиллах хүчний чадавхи зэрэг олон хүчин зүйлийг тогтмол харгалзан үздэг байх шаардлагатай;
- б/ ТУЗ нь компанийн үйл ажиллагааны бодлогыг амжилттай хэрэгжүүлэхийн тулд компанийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, төсвийг нэгдсэн журмаар, жилээр баталдаг байх нь зүйтэй. Компанийн жилийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, төсөвт компанийн үйл ажиллагааны чиглэл тус бүрээр гүйцэтгэх ажил, түүний зардал, уг зарлыг бүрдүүлэх эх үүсвэр зэргийг нарийвчлан тогтоож өгсөн байх шаардлагатай;

в/ ТУЗ-өөс нэгдсэн төлөвлөгөө батлахаас гадна үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааны, маркетингийн, хөрөнгө оруулалтын зэрэг найрийвчилсан төлөвлөгөөг баталж болно.

3.1.2. ТУЗ нь компанийн санхүү, аж ахуйн үйл ажиллагаанд үр дүнтэй хяналтыг хэрэгжүүлдэг байна. Энэхүү зарчмыг дараахь байдлаар хангана:

а/ Компанийн дотоод хяналтын нэгж нь ТУЗ-ийн удирдлага дор ажиллах замаар компанийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний биелэлт, нягтлан бодох бүртгэлийн хөтлөлт, компанийн санхүүгийн үйл ажиллагааны талаарх мэдээллийн үнэн зөвийг тогтмол хянадаг байна;

б/ ТУЗ нь өөрийн чиг үүргийг амжилттай хэрэгжүүлэхэд эрсдлийн шинжилгээг тогтмол гүйцэтгэдэг байх шаардлагатай бөгөөд эрсдлийн үнэлгээ хийх, түүнийг тодорхойлох, эрсдийн эсрэг авах арга хэмжээг төлөвлөдөг тогтмол бүтэцтэй байх нь зүйтэй.

Ялангуяа, хүүгийн эрсдэл, даатгалын эрсдэл, зах зээлийн эрсдэл, хөрвөх чадварын эрсдэл, хууль зүйн эрсдэл, санхүүгийн хэрэгслийн болон эрхэлж буй үйл ажиллагаа тус бүрээр гарч болох эрсдлийн шинжилгээг тогтмол хийдэг байх нь зүйтэй.

3.1.3. ТУЗ нь гүйцэтгэх удирдлагын үйл ажиллагаанд хяналт тавих замаар гүйцэтгэх удирдлагын үр дүнтэй үйл ажиллагааг хангадаг байна. Энэхүү зарчмыг дараахь нөхцлийг бүрдүүлснээр хангана:

а/ гүйцэтгэх удирдлагын үйл ажиллагааны үр дүнг холбогдох төлөвлөгөөнд үндэслэн хянахаас гадна шаардлагатай тохиолдолд гүйцэтгэх удирдлагын бүрэн эрхийг түдгэлзүүлэх шийдвэрийг бие даан гаргаж, гүйцэтгэх удирдлагын эрх хэмжээг хэрэгжүүлэх эрхтэй байна;

б/ гүйцэтгэх удирдлагын мэдлэг, мэргэшил, чадварт тавигдах шаардлага, гүйцэтгэх удирдлагатай байгуулах гэрээний нөхцөл, урамшууллын журмыг компанийн дүрэмд тухайлан тусгах замаар гүйцэтгэх удирдлагын үйл ажиллагаа, чадавхийн тогтвортой байдлыг хангаж, үйл ажиллагаанд нь үнэлэлт өгөх боломжийг бий болгох нь зүйтэй бөгөөд уг шаардлага, гэрээний болон урамшууллын нөхцлийн талаарх саналыг ТУЗ-өөс гаргадаг байх нь зүйтэй;

в/ ТУЗ-ийн гишүүн нь гүйцэтгэх удирдлагын чиг үүргийг давхар хэрэгжүүлж байгаа тохиолдолд уг гишүүнийг гүйцэтгэх удирдлагын гэрээтэй холбоотой асуудлаар тухайн гишүүнийг санал хураалтад оруулахгүй байх замаар сонирхлын зөрчлийг хаасан байна.

3.1.4. ТУЗ нь хувьцаа эзэмшигчдийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалдаг байна. Үүний тулд дараахь нөхцлийг бүрдүүлсэн байна:

а/ ТУЗ нь хувьцаа эзэмшигчдэд компанийн үйл ажиллагааны талаар болон бусад шаардлагатай мэдээллийг хүргэх үндсэн чиг үүрэг бүхий орон тооны ажилтантай /компанийн ТУЗ-ын нарийн бичгийн дарга/ байх ба хувьцаа эзэмшигчдэд мэдээлэл хүргэх журмыг тогтоон мөрдүүлж, биелэлтэд нь хяналт тавина;

б/ ТУЗ нь хувьцаа эзэмшигчид болон компанийн бүтэц дэх нэгжүүдийн хооронд, эсхүл хувьцаа эзэмшигч хооронд гарч болох аливаа маргаан, сонирхлын зөрчлөөс сэргийлэх, гарсан тохиолдолд шийвэрлэх ажиллагааны журмыг тогтоон мөрдүүлнэ;

г/ ТУЗ нь гүйцэтгэх удирдлагын зүгээс хувьцаа эзэмшигчдэд мэдээллийг хэрхэн хүргэж байгаад хяналт тавина.

3.1.5. ТУЗ нь үйл ажиллагааны доторхой чиглэлээр ТУЗ-д зөвлөгөө үзүүлэх, түүний чиг үүргээ үр дүнтэй хэрэгжүүлэх нөхцлийг бүрдүүлж өгөх зорилго бүхий дагнасан хороодтой байж болно.

3.2. ТУЗ-ийн бүрэлдэхүүн

- 3.2.1. ТУЗ-ийн бүрэлдэхүүн нь түүнд ногдуулсан чиг үүргийг үр дүнтэйгээр хэрэгжүүлж чадах хэмжээнд байна.
- а/ ТУЗ-ийн бүрэлдэхүүнд ажиллах гишүүдийн тоо нь хууль, дүрэмд заасан хэмжээнээс цөөнгүй, ТУЗ-ийн хурлын үйл ажиллагаа үр ашигтай, асуудлыг олон талаас нь хэлэлцэж, үндэслэл бүхий бодитой шийдвэрийг шуурхай гаргах хэмжээнд байна;
 - б/ ТУЗ-ийн гишүүд хууль тогтоомж зөрчсөн, захиргааны зөрчил болон эрүүгийн гэмт хэрэг үйлдсэн болох нь тогтоогдсон, ялангуяа, бизнес, санхүү, татвар, үнэт цаасны чиглэрээр зөрчил дутагдал гаргасан бол уг гишүүний бүрэн эрхийг дуусгавар болгодог байна;
 - в/ ТУЗ-ийн гишүүн нь компанийн эрх ашигт нийцүүлэн үйл ажиллагаа явуулах ба сонирхлын зөрчилтэй бол сайн дураараа эсхүл ТУЗ-ийн шийдвэрээр бүрэн эрхийг нь түдгэлзүүлдэг байна.
- 3.2.2. ТУЗ-ийн гишүүд нь хууль, дүрмээр тогтоосон үүргийг бүрэн дүүрэн гүйцэтгэхэд шаардлагатай мэдлэг, боловсрол, дадлага туршлагатай байх ба ТУЗ-ийн гишүүнд тавих шаардлагыг компанийн дүрмээр тусгайлан тогтоосон байвал зохино.
- 3.2.3. ТУЗ-ийн бүрэлдэхүүнд хангалттай тооны хараат бус гишүүд орсон байна.
- а/ санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхэлж буй байгууллагууд болон хувьцаат компанийн хувьд ТУЗ-ийн гишүүдийн 1/3-ээс доошгүй хувь нь хараат бус гишүүд байх нь зүйтэй;
 - б/ хараат бус гишүүдийн гол үүрэг бол компанийн гүйцэтгэх удирдлага, менежерүүдийн үйл ажиллагаанд ТУЗ-ийн зүгээс тавих хяналтыг үр ашигтай байлгах, компанийн удирдлага хувьцаа эзэмшигчдийн хооронд болон хувьцаа эзэмшигчдийн хооронд гарч болзошгүй сонирхлын зөрчлийг зөв зохистой, шударга шийдвэрлэх явдал бөгөөд хараат бус гишүүд нь компанийн гүйцэтгэх удирдлага, хяналтын багцыг эзэмшиж буй хувьцаа эзэмшигчдээс хараат бус байж, шаардлагатай тохиолдолд тэдэнд бодитой зөвлөмж, зөвлөгөө өгч чаддаг байвал зохино;
 - в/ ТУЗ-ийн үйл ажиллагааны хараат бус байдлыг хангах нэг зарчим нь гүйцэтгэх удирдлагын гишүүдээс ТУЗ-д байх тоог хязгаарлах, гүйцэтгэх захирал, ТУЗ-ийн дарга нь нэг хүн байхыг хориглох явдал юм.
- 3.2.4. ТУЗ-ийн хараат бус гишүүд нь дор заасан шалгуурыг хангасан байна. Үүнд:
- а/ компани болон толгой, охин, хараат компанид сүүлийн 3 жил ажиллаж байгаагүй, одоо ажилладаггүй;
 - б/ компанийн ТУЗ-ийн бусад гишүүн, гүйцэтгэх удирдлагын багийн гишүүд болон хяналтын багц эзэмшигчийн нэгдмэл сонирхолтой этгээд, төрөл, садангийн холбоогүй;
 - в/ компанийн томоохон харилцагчийн хяналтын багц эзэмшигч, эрх бүхий албан тушаалтан биш /нэг жилд тухайн харилцагчтай хийсэн хэлцлийн нийт дүн нь компанийн нийт активийн 10-аас дээш хувьтай тэнцэж байвал томоохон харилцагч гэж үзнэ/.
- 3.2.5. ТУЗ-ийн гишүүдийг шударга зарчмаар сонгохын тулд тусгай нэр дэвшүүлэх хороог ТУЗ дотроо байгуулах нь зүйтэй. Уг хорооны нэр дэвшүүлэх ажиллагааг шударга, хараат бус байлгахад чиглүүлж зохион байгуулах шаардлагатай.
- 3.2.6. Компанийн гүйцэтгэх удирдлага, хяналтын багц эзэмшигчдийн нэр дэвшүүлсэн ТУЗ-ийн гишүүд нь өөрийн үүргээ гүйцэтгэхдээ томилсон этгээдийнхээ нөлөөнд автан компанийн болон нийт хувьцаа эзэмшигчдийн эрх ашгийг дээдлэн ажиллах зарчмыг алдагдуулах магадлалтай байдаг учир ТУЗ-ийн гишүүдийг тэдний аливаа нөлөөнөөс хараат бус байлгах үүднээс тэдгээрийг сонгохдоо аль болох олон хувьцаа эзэмшигчдийн саналыг харгалзан үзэх нь

зүйтэй. Энэ зорилгоор ТУЗ-ийн хараат бус гишүүнд нэр дэвшүүлэхдээ зөвхөн жижиг хувьцаа эзэмшигчдийн (тухайлбал, 10-аас доош хувийг эзэмшигч) саналаар нэр дэвшүүлж, сонгохдоо хувьцаа эзэмшигч бүр хувьцааны тооноос үл хамааран саналын 1 эрхтэй оролцож сонгох зарчмыг баримтлах нь зүйтэй. Нэр дэвшүүлэх хорооны бүрэлдэхүүнд хараат бус гишүүнийг багтаасан байвал зохино.

3.3. ТУЗ-ийн гишүүдийн үүрэг, хариуцлага

3.3.1. ТУЗ-ийн гишүүд нь ТУЗ-ийн болон ТУЗ-аас байгуулагдсан хороодын хуралд тогтмол идэвхтэй оролцох замаар бүрэн эрхээ шаардлагын түвшинд хэрэгжүүлдэг байх ёстой.

3.3.2. ТУЗ-ийн гишүүд дараах шаардлагад нийцүүлэн ТУЗ-ийн хурлаа зохион байгуулна:

а/ тусгайлан гаргасан төлөвлөгөөний дагуу тогтмол хуралдах;

б/ гишүүд биечлэн, урьдчилан санал өгөх болон мэдээлэл харилцаа холбооны техник хэрэгсэл ашиглан оролцох зэргээр боломжтой хэлбэрээр оролцох.

3.3.2. Тухайн жилийн ТУЗ-ийн нийт хурлын 1/3-ээс дээш хувьд хүндэтгэх шалтгаангүйгээр оролцоогүй гишүүнийг ТУЗ-д дахин сонгохгүй байх зарчмыг баримтлана. Хүндэтгэх шалтгаан байсан ч урьдчилан санал өгөх, холбооны хэрэгслэл ашиглан оролцох гэх мэт бололцоотой аргаар хуралд оролцохыг гишүүд нь эрмэлздэг тогтолцоог бүрдүүлбэл зохино.

3.3.3. ТУЗ-ийн гишүүд нь бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэхдээ хангалттай цаг зарж, бүрэн мэдээлэлд тулгуурлан шийдвэр гаргадаг байх ёстой.

а/ тодорхой асуудлаар шийдвэр гаргахад шаардагдах бүх мэдээллийг ТУЗ-ийн гишүүд авдаг байх ёстой. Компанидаа албан тушаал эрхэлдэг гишүүдтэй болон компанийн гүйцэтгэх удирдлагын авч буй мэдээлэлтэй адил түвшний мэдээлэл авах, шаардлагатай гэж үзвэл хөндлөнгийн шинжээчдийн дүгнэлт, саналыг компанийн зардлаар гаргуулан авах боломжтой байх ёстой;

б/ хууль, компанийн дүрмээр тогтоосон үүргээ зохих түвшинд хариуцлагатай гүйцэтгэхийн тулд уг ажилдаа хангалттай цаг зарцуулах боломжтой байх ёстой. Үндсэн ажлын ачааллаа зөв тооцсон байхаас гадна олон компанийн ТУЗ-д сонгогдох нь үүргээ шаардлагын түвшинд хэрэгжүүлэхэд сөргөөр нөлөөлж болзошгүйг тооцоолсны үндсэн дээр нэрээ дэвшүүлдэг эсвэл дэвшүүлэх зөвшөөрөл олгодог, өөр компанийн ТУЗ-д сонгогдсон тухайгаа ТУЗ-д мэдээлдэг байх ёстой.

3.3.4. ТУЗ-ын гишүүдийн буруутай үйл ажиллагааны улмаас компанид учирсан хохирлыг барагдуулах журам, эд хөрөнгийн хариуцлагын хэмжээг тогтоох аргачлалыг компанийн дүрэмд тусгасан байна. Шаардлагатай гэж үзвэл ТУЗ-ийн гишүүдийг хариуцлагын даатгалд хамруулсан байвал зохино.

3.4. ТУЗ-ийн дэргэдэх хороод

3.4.1. ТУЗ-ийн дэргэдэх нэр дэвшүүлэх хороо нь ТУЗ-д нэр дэвшүүлэх эрх бүхий хувьцаа эзэмшигчдээс нэр дэвшүүлэх тухай санал, нэр дэвшүүлж буй этгээдийн тухай мэдээллийг хүлээн авч тухайн этгээд нь хууль, энэ кодекс, компанийн дүрэм, ТУЗ-ийн үйл ажиллагааны журмаар тогтоосон шалгуурыг хангаж байгаа эсэхийг хянаад, шалгуур хангахгүй байгаа бол энэ тухай нэр дэвшүүлсэн этгээдэд бичгээр мэдэгдэл хүргүүлнэ. Хараат бус гишүүнд нэр дэвшүүлж байгаа бол хараат бус гэдгийг нотлох мэдээлэл, уг мэдээлэл үнэн зөв болох тухай нэр дэвшигчийн баталгаа зэргийг гаргуулсан байна. Эдгээр мэдээлэлд үндэслэн нэр дэвшигчийг саналын хуудсанд оруулах тухай саналаа ТУЗ-ийн хуралд оруулна.

- 3.4.2. ТУЗ-ийн гишүүн нас барсан, удаан хугацаагаар үүргээ гүйцэтгэх боломжгүй болсон тохиолдолд хувь нийлүүлэгчдийн ээлжит хурал хүртэлх хугацаагаар нөхөн сонгох гишүүний нэрийг дэвшүүлэх асуудлыг нэр дэвшүүлэх хороо хариуцан гүйцэтгэнэ.
- 3.4.3. Нэр дэвшүүлэх хороо нь ТУЗ-ийн бүрэн эрх дуусгавар болсон үед тэдгээр гишүүд үүргээ хэрхэн хэрэгжүүлсэн тухай гишүүн тус бүрээр дүгнэлт гаргаж, хувь нийлүүлэгчдийн хуралд танилцуулна. Уг танилцуулгад ТУЗ-ийн гишүүн бүр нийт хэдэн удаагийн хуралд оролцохоос хэдэн удаагийн хуралд оролцсон тухай мэдээлэл заавал байх ёстой.
- 3.4.4. Гүйцэтгэх удирдлагын эрх бүхий албан тушаалд нэр дэвшүүлэх, тэдний талаар мэдээлэл бэлдэн ТУЗ-ийн хуралд оруулах, үүргийн гүйцэтгэлийн талаар дүгнэлт гаргах асуудлыг мөн нэр дэвшүүлэх хороо хариуцан гүйцэтгэнэ.
- 3.4.5. Цалин, урамшууллын асуудал хариуцсан хороо нь ТУЗ-ийн гишүүд, гүйцэтгэх удирдлагын эрх бүхий албан тушаалтан, ажилтнуудын цалин урамшууллын талаар баримтлах бодлогыг боловсруулж, ТУЗ-ийн гишүүд болон гүйцэтгэх удирдлага эрх бүхий албан тушаалтанд олгох цалин урамшууллын дээд хязгаарыг тогтоох, тогтоосон хэмжээнд багтаан цалин урамшуулал олгох санал боловсруулж, ТУЗ-д оруулах үүрэгтэй байна.
- 3.4.6. Компанийн дотоод хяналтын тогтолцоог удирдан, зохион байгуулах үүрэгтэй ТУЗ-ийн аудитын хороотой байх ба уг хороо нь ТУЗ-ийн 3-аас доошгүй гишүүдээс бүрдэх бөгөөд Аудитын хорооны даргыг оролцуулаад бүрэлдхүүнийх нь 2/3 нь хараат бус гишүүн, 1 гишүүн нь санхүү, нягтлан бодох бүртгэлийн мэргэжилтэй, тодорхой дадлага туршлагатай хүн байна.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ. ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГА

Гүйцэтгэх удирдлагын үндсэн чиг үүрэг нь компанийн өдөр тутмын үйл ажиллагааг тогтоосон төлөвлөгөөний дагуу эрхлэн явуулах ажиллагааг удирдлагаар хангах, хувь нийлүүлэгчдийн хурал, ТУЗ, түүний дэргэдэх хороод болон ХШЗ-өөс гаргасан шийдвэрийн биелэлтийг хангаж ажиллах, хувьцаа эзэмшигчдийн хууль ёсны ашиг сонирхлыг хүндэтгэн, компанийн ашигт ажиллагааны түвшинг өсгөх замаар хувьцаа эзэмшигчдийн хүртэх өгөөжийг нэмэгдүүлэхэд оршдог.

Эдгээр чиг үүргийг амжилттай хэрэгжүүлж, хөрөнгө оруулагчид, хувьцаа эзэмшигчид болон компани хоорондын итгэлцлийг хадгалахад энэхүү бүлэгт тусгасан зарчим, зөвлөмжүүд чухал ач холбогдолтой.

4.1. Гүйцэтгэх удирдлагын эрх хэмжээ

- 4.1.1. Компанийн гүйцэтгэх удирдлагын эрх хэмжээ, хүрээг компанийн өдөр тутмын үйл ажиллагааг эрхлэн явуулахтай холбоотой асуудлаар тодорхойлж, түүнийг өдөр тутмын ажиллагаанд тулгарах асуудлыг зохистой шийдвэрлэх чадвартай хувь хүн, эсхүл багаар бүрдүүлсэн байна.

а/ компанийн өдөр тутмын үйл ажиллагаа гэдэгт компанийн өдөр тутам тогтмол байгуулдаг гэрээ хэлцэл, ажиллагаа хамаарах ба компанийн гүйцэтгэх удирдлагын бие даан шийдвэрлэж болох хөрөнгийн хэмжээг өөрийн хөрөнгийн 5 хувиас хэтрэхгүй байхаар хязгаарлан тогтоох нь зүйтэй бөгөөд уг хэмжээний хөрөнгийн асуудлыг холбогдох төлөвлөгөөнд туссан тохиолдолд шийдвэрлэх эрхтэй байх нь зүйтэй. Компанийн холбогдох төлөвлөгөөнд тусаагүй, эсхүл компанийн өөрийн хөрөнгийн 5 хувиас дээш хэмжээний хөрөнгийн талаар аливаа захиран зарцуулах шийдвэрийг ТУЗ шийдвэрлэдэг байвал зохино;

б/ гүйцэтгэх удирдлагыг багаар гүйцэтгүүлэх нь зүйтэй бөгөөд энэ нь түүний шийдвэрийн оновчтой байх нөхцлийг бүрдүүлнэ.

4.1.2. Компанийн гүйцэтгэх удирдлага нь компанийн санхүү, эдийн засгийн төлөвлөгөөний дагуу ажиллана.

а/ гүйцэтгэх удирдлага нь ТУЗ-аас батласан компанийн санхүү, эдийн засгийн болон бусад төлөвлөгөөний дагуу үйл ажиллагааг явуулах үүрэгтэй;

б/ гүйцэтгэх удирдлага нь төлөвлөгдөөгүй аливаа гэрээ, хэлцэл, ажиллагаа явуулах шийдвэрээ заавал ТУЗ-тэй зөвшилцөж, зөвшөөрөл авсны үндсэн дээр гүйцэтгэдэг байна. Энэ талаар холбогдох журмыг компанийн дотоод дүрэм журамд тусгасан байна.

4.2. Гүйцэтгэх удирдлагын бүрэлдэхүүн

4.2.1. Гүйцэтгэх удирдлагын бүрэлдэхүүн дэх хувь хүмүүс нь гүйцэтгэх удирлагын чиг үүргийг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх чадвар, боломжоор хангагдсан, үр дүнтэй ажиллах нөхцлийг бүрдүүлсэн байна.

а/ гүйцэтгэх удирдлагад ажиллах хувь хүн, багийн гишүүд нь тухайн компанийн үйл ажиллагаа явуулж буй салбар, чиглэлээр мэргэжлийн мэдлэг, дадлага туршлагатай байвал зохино;

б/ гүйцэтгэх удирдлагад ажиллах хувь хүн, багийн гишүүд өмнө зөрчил дутагдал, гэмт хэрэг үйлдэж байгаагүй, сонирхлын зөрчилгүй, өрсөлдөх аливаа нэг компанитай холбоогүй, өөрийн мэдлэг, чадвараа компанийн ашиг сонирхлын төлөө зориулж, тогтвортой ажиллах боломж, хүсэл эрмэлзэлтэй байвал зохино;

в/ гүйцэтгэх удирдлага нь чиг үүргээ хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай бүх мэдээ, мэдээлэл, баримт материалтай саадгүй танилцах, холбогдох мэдээллийг цаг тухай бүр авах боломжоор хангагдсан байна;

г/ гүйцэтгэх удирдлагад нэр дэвшигч нь томилогдохоосоо өмнө түүнд нөлөөлж болох, түүний үйл ажиллагаанд саад бэрхшээл учруулж болох бүх мэдээлэлтэй ТУЗ-өөр дамжуулан танилцаж ажиллах боломжтой талаараа мэдэгдэл өгсөн байх нь зүйтэй.

д/ гүйцэтгэх удирдлагад ажиллах хувь хүн, багтай байгуулах гэрээнд гүйцэтгэх удирдлагын ажлын зорилт, зорилго, хүлээгдэж буй үр дүн, урамшууллын хэмжээ, олгох журам, хүлээх хариуцлага, түүний эрх хэмжээг түдгэлзүүлэх, эгүүлэн татах үндэслэл, журам болон гүйцэтгэх удирдлага өөрийн үйл ажиллагааны талаарх тайлан, мэдээ, мэдээллийг гаргах хуваарь, хүргэх нэгж, албан тушаалтны талаар тодорхой тусгасан байна.

4.2.2. Гүйцэтгэх удирдлагад нэр дэвшүүлэх, сонгохтой холбоотой журам нь ил тод, ойлгомжтой байна.

4.3. Гүйцэтгэх удирдлагын үүрэг, хариуцлага, урамшуулал

4.3.1. Гүйцэтгэх удирдлага нь компанийн эрх ашигт нийцүүлэн зохистой ажиллах үүрэгтэй. Үүний тулд өөрөөс шалтгаалах анхаарал, зүтгэлийг гаргаж, боломжит алдагдлаас сэргийлэх бүхий л боломжтой арга хэмжээг авч ажилладаг байх нь зүйтэй.

4.3.2. Гүйцэтгэх удирдлага компанийн эрх ашигт нийцүүлэн ажиллахад саад, бэрхшээл учруулж болох нөхцөл байдал үүсэхээс сэргийлж, тийм байдал үүсгэхгүй ажиллах үүрэгтэй.

4.3.3. Компанийн үйл ажиллагааг хууль тогтоомж, дүрэм журам, стандарт, нөхцөл шаардлагад чанд нийцүүлэн явуулахаас гадна компанид гарч болох аливаа зөрчил, маргааныг зохистой хэлбэрээр шуурхай шийдвэрлэж ажиллах үүрэгтэй. Хууль тогтоомж зөрчсөн ажиллагааг цаг тухай бүр таслан зогсоох арга хэмжээг авахаас гадна их хэмжээний хэлцэл, сонирхлын зөрчил бүхий

- хэлцэл болон компанийн хэтийн үйл ажиллагаанд гарч болох ноцтой үр дагавар бүхий асуудлаар аливаа бие даасан шийдвэр гаргахыг хориглоно.
- 4.3.4. Гүйцэтгэх удирдлага нь хувийн болон гуравдагч этгээдийн ашиг сонирхолд нийцүүлэн компанийн талаарх аливаа мэдээ, мэдээлэл, эрх хэмжээгээ ашиглаж болохгүй.
- 4.3.5. Үйл ажиллагаандаа хувьцаа эзэмшигчдийн ашиг сонирхлоос гадна компанийн оролцогч бусад талууд болох эзэлдүүлэгчид, бизнесийн түншүүд, ажилчид болон төрийн ашиг сонирхолыг харгалзан ажиллана.
- 4.3.6. Гүйцэтгэх удирдлага нь компанийн хэвийн ажиллагааг хангахад шаардлагатай бүх арга хэмжээг шуурхай авах үүрэгтэй. Ялангуяа, ажилтнуудын чадавхийг дээшлүүлэх, тэдгээрийн тогтвор суурьшилтай ажиллах нөхцлийг бүрдүүлэх талаар анхаарч ажиллах нь зүйтэй.
- 4.3.7. Гүйцэтгэх удирдлагын буруутай үйл ажиллагааны улмаас компани болон хамт олон, хувьцаа эзэмшигчдэд учирсан хохирлыг гүйцэтгэх удирдлага хувийн өмчөөс барагдуулах тухай заалтыг түүнтэй байгуулах гэрээнд тусгахаас гадна түүний үйл ажиллагааны зохистой байсан эсэх, компанид хохирол учруулсан эсэх асуудлаар шүүхэд хандах эрхийг хэрэгжүүлдэг байх нь зүйтэй. Нөгөө талаас гүйцэтгэх удирдлагыг өөрийнх нь хөрөнгөөр хариуцлагын даатгалд хамруулах арга хэмжээ ч авч болно.
- 4.3.8. Зохисгүй ажиллагаа явуулсан, компанид хохирол учруулсан гүйцэтгэх удирдлагыг дахин удирдах албан тушаалд ажиллуулахгүй байх нөхцлийг бүрдүүлсэн байна.
- 4.3.9. Гүйцэтгэх удирдлагад олгох шагнал, урамшууллыг тодорхойлохдоо түүний чадвар, компанид оруулсан бодит хувь нэмрийг харгалздаг байх нь зүйтэй.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ. МЭДЭЭЛЛИЙН ИЛ ТОД, НЭЭЛТТЭЙ БАЙДАЛ

Хувьцаа эзэмшигчид болон сонирхсон бусад талуудад компанийн талаарх үнэн зөв мэдээллийг тогтмол хүргэх нь компани болон хувьцаа эзэмшигчдийн хоорондын итгэлцлийг хадгалах, нэмэлт хөрөнгө оруулагчдыг бий болгохоос гадна хувьцаа эзэмшигчдийн зүгээс компанийн удирдлагад оролцох эрхээ зохистойгоор хэрэгжүүлэх, улмаар компанийн үйл ажиллагааны тогтворжиж, хувь нийлүүлэгчдийн хурлын шийдвэр оновчтой гарах үндсийг бүрдүүлдэг.

Компани нь хууль, зохицуулах байгууллагаас тогтоосон дүрэм журамд заасан болон бусад чухал ач холбогдол бүхий мэдээллийг нээлттэй болгох үйл ажиллагааг зохицуулахын тулд “Мэдээллийн үйл ажиллагааны журам”-ыг Төлөөлөн удирдах зөвлөлөөрөө батлан мөрдүүлдэг байх нь зүйтэй.

5.1. Мэдээллийг нээлттэй, ил тод болгох үйл ажиллагаанд дараахь зарчмыг баримталвал зохино. Үүнд:

- а/ тогтмол байх;
- б/ цаг хугацаандаа байх;
- в/ компанийн хувьцаа эзэмшигчид болон сонирхогч бусад этгээдэд бүгдэд нь тэгш хүртээмжтэй байх;
- г/ үнэн зөв, тодорхой, ойлгомжтой байх;
- д/ агуулгын хувьд хоёрдмол санаагүй, бүрэн дүүрэн байх;
- е/ компанийн бизнесийн эрх ашиг, нээлттэй байх зарчим хоёрын зохистой тэнцвэрийг хангасан байх;
- ё/ хувьцаа эзэмшигчид мэдвэл зохих өөрийн үйл ажиллагааны доголдол, дутагдлыг нууж хаахгүй байх.

5.2. “Мэдээллийн үйл ажиллагааны журам”-д компаниас нийтэд хүргэх мэдээллийн жагсаалт, нийтэд хүргэх арга хэрэгсэл /нэвтрүүлэх, нийтлүүлэх мэдээллийн хэрэгсэл, давтамж/, хариуцах албан тушаалтан зэргийг тогтоосон байна. Нийтэд хүргэх мэдээллийг компанийн веб сайтад давхар байршуулахаас гадна компанийн ажлын байрнаас хэдийд ч саадгүй авах боломжийг хангасан байх нь зүйтэй.

5.3. Мэдээллийг нээлттэй, ил тод болгохдоо нууц, дотоод мэдээллийг хууль бусаар, компанийн ашиг сонирхлын эсрэг ашиглах явдлаас сэргийлсэн байна.

5.4. Мэдээллийг нээлттэй, ил тод болгох ажиллагааг гүйцэтгэх удирдлага эрхлэн явуулах бөгөөд түүний ажиллагаанд ТУЗ, ХШЗ тогтмол хяналт тавьж ажилладаг байна.

5.5. Компани нь хууль, зохицуулах байгууллагаас баталсан дүрэм журмаар тогтоосон мэдээллээс гадна хувьцаа эзэмшигчид болон оролцогч талуудын зүгээс шийдвэр гаргахад нөлөөлөх бүх мэдээллийг нээлттэй байлгана.

5.6. Хууль тогтоомж, дүрэм журмаар тогтоосон мэдээллээс гадна дор дурьдсан мэдээллийг нийтэд мэдээлдэг байвал зохино:

5.6.1. Компанийн ТУЗ-ийн гишүүд болон гүйцэтгэх удирдлагын эрх бүхий албан тушаалтнуудын тухай болон тэдгээр нь өөрчлөгдсөн тухай мэдээлэл;

5.6.2. Компанийн ТУЗ-ийн хараат бус гишүүдийн тухай мэдээлэл;

5.6.3. Нийт гаргасан хувьцааны 5 болон түүнээс дээш хувийг эзэмшиж байгаа этгээд, тэдгээртэй нэгдмэл сонирхолтой хувь хүн, хуулийн этгээдийн нэр /тэдгээр этгээд нь компанийн хувьцааг эзэмшиж байгаа бол/;

5.6.4. Нийт гаргасан хувьцааны 5 болон түүнээс дээш хувийг эзэмшиж байгаа этгээд өөрчлөгдсөн тухай мэдээлэл;

5.6.5. Компанийн томоохон зээлдүүлэгчид, харилцагчдын тухай мэдээлэл /энэхүү кодексийн 4.2.3-т зааснаар тодорхойлно/;

5.6.6. Компанийн хараат, охин компанийн тухай мэдээлэл;

5.6.7. Компанийн халаасны хувьцааны тухай мэдээлэл;

5.6.8. Компанийн нэр, төв захиргааны оршин байх газар өөрчлөгдсөн тухай мэдээлэл;

5.6.9. Компанийн салбар, төлөөлөгчийн газрын тухай мэдээлэл;

5.6.10. Компанийн үйл ажиллагааны үндсэн чиглэлд гарсан өөрчлөлтийн тухай мэдээлэл;

5.6.11. Компанийн аудиторыг сонгон гэрээ байгуулсан, өөрчилсөн;

5.6.12. Компанийн дүрэмд орсон өөрчлөлтийн тухай;

5.6.13. Компанийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ /дүрмийн сан/ -г нэмэгдүүлэх, хорогдуулах төслийг ТУЗ баталсан;

5.6.14. Сонирхлын зөрчилтэй хэлцлийг баталсан тухай;

5.6.15. Их хэмжээний хэлцэл хийх тухай шийдвэрийг ТУЗ юмуу хуульд заасан тохиолдолд хувь нийлүүлэгчдийн хурал баталсан тухай;

5.6.16. Компанийн үл хөдлөх хөрөнгийн 10-ээс дээш хувийг худалдсан, барьцаалсан, ямар нэг хэлбэрээр бусдад шилжүүлсэн тухай мэдээлэл;

5.6.17. Компанийн үйл ажиллагаа, хяналтын багц эзэмшигчид болон ТУЗ-ийн гишүүд, гүйцэтгэх удирдлагын эрх бүхий албан тушаалтнуудын үйлдэлтэй холбоотой асуудлаар хууль хяналтын байгууллагад хэрэг үүсгэсэн, эсхүл тэдгээр этгээд гэмт хэрэг үйлдсэн нь тогтоогдож, хуулийн дагуу шийтгэгдсэн;

5.6.18. Төрийн болон орон нутгийн өмчлөлд байсан компанийн хувьцааны хяналтын багц хувьд шилжсэн;

5.6.19. Компанийг хуульд заасан хэлбэрээр өөрчлөн байгуулах төслийг ТУЗ баталсан;

5.6.20. Нийтэд санал болгон шинээр болон нэмж үнэт цаас гаргах төслийг ТУЗ, хувь нийлүүлэгчдийн хурлаар баталсан тухай мэдээлэл;

5.6.21. Компанийн санхүүгийн тайлан, төрийн зохицуулалтын байгууллагаас тогтоосон нэмэлт, тайлбар тодруулгын хамт;

5.6.22. Компанийн үл хөдлөх хөрөнгийн болон бизнесийн үнэлгээ хийлгэсэн тухай тайлан;

- 5.6.23. Компанийн борлуулалтын орлогын 10-аас дээш хувийг эзэлдэг үйл ажиллагаатай холбогдох аливаа тусгай зөвшөөрөл хүчингүй болсон, лицензийг худалдсан, барьцаалсан, аливаа хэлбэрээр бусдад шилжүүлсэн тухай;
- 5.6.24. Компанийн бараа, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний зах зээлд гарсан томоохон өөрчлөлт, үүнтэй холбогдон үүсч болох эрсдэлийн тухай мэдээлэл.
- 5.7. Компанийн үйл ажиллагааны жилийн тайлан нь дараах мэдээллүүдийг агуулсан байна. Үүнд:
- 5.7.1. компанийн зорилго, үйл ажиллагааны стратеги;
 - 5.7.2. Санхүүгийн байдал ба үйл ажиллагааны үр дүн;
 - 5.7.3. Хувьцаа эзэмшигчдийн статус болон хувьцаа эзэмшигчид эрх, үүргээ хэрхэн хэрэгжүүлсэн талаарх статистик тоо баримт;
 - 5.7.4. Хөрөнгийн нэмэгдсэн байдал ба санхүүгийн жилд гарсан капиталжих зардал;
 - 5.7.5. Бизнесийн орчин ба эрсдлийн хүчин зүйлүүд;
 - 5.7.6. Компанийн удирдлагад ажиллагсадын талаарх мэдээлэл;
 - 5.7.7. ТУЗ-ийн дарга, гишүүд, аудиторууд болон гүйцэтгэх удирдлагуудын шагнал урамшуулал;
 - 5.7.8. Хараат бус аудиторууд, рейтингийн байгууллага болон бусад холбогдох байгууллагуудын үнэлгээний тайлан;
 - 5.7.9. Мэдээллийг нээлттэй болгох талаар хууль, зохицуулах байгууллагын журмын дагуу хүлээсэн үүргээ хэрэгжүүлсэн эсэх, хэрэгжүүлээгүй бол хүлээсэн хариуцлага.
 - 5.7.10. Тухайн компанийн засаглалын тогтолцоо нь энэхүү кодексад заасан зарчмаас ялгаатай байгаа болон энэхүү кодексад заасан зарчмыг хэрэгжүүлээгүй, дагаж мөрдөөгүй шалтгаан үндэслэл;
 - 5.7.11. Ирэх онд Компанийн засаглалын кодексийг хэрэгжүүлэх талаар авах арга хэмжээний төлөвлөгөө.
- 5.8. Хувь нийлүүлэгчдийн жилийн ээлжит хурлын өмнө дараах мэдээллийг хувь нийлүүлэгчдэд заавал танилцуулна. Үүнд:
- 5.8.1. Компанийн үйл ажиллагааны жилийн тайлан;
 - 5.8.2. Жилийн санхүүгийн тайлан холбогдох тайлбар, тодруулга, аудитийн байгууллагын дүгнэлтийн хамт;
 - 5.8.3. Ногдол ашиг хуваарилах тухай ТУЗ-ийн шийдвэр, хуваарилахгүй байхаар шийдвэрлэсэн бол үндэслэл;
 - 5.8.4. Хянан шалгах зөвлөлийн тайлан;
 - 5.8.5. Төлөөлөн удирдах болон хянан шалгах зөвлөлд нэр дэвшигчдийн тухай танилцуулга;
 - 5.8.6. Хэрвээ ээлжит хурлаар компанийн дүрэмд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай асуудал хэлэлцэх бол нэмэлт, өөрчлөлт оруулах төсөл, үндэслэл, тайлбарын хамт, компанийг өөрчлөн байгуулах асуудал хэлэлцэх бол өөрчлөн байгуулах хэлбэр, үндэслэл, өөрчлөн байгуулах журам, үүнтэй холбогдсон хувьцаа эзэмшигчдийн эрхийг хэрэгжүүлэх журам зэргийг тусгасан өөрчлөн байгуулах төсөл, бусад холбогдох баримт бичиг;
 - 5.8.7. Хувь нийлүүлэгчдийн хурлын бүрэн эрхэд хамаарах бусад асуудлыг хэлэлцэхэд хувьцаа эзэмшигчдэд ямар бичиг баримт танилцуулахыг компанийн “Мэдээллийн үйл ажиллагааны журам”-д тусгасан байна.
- 5.9. Хууль, зохицуулах байгууллагын журам, энэхүү кодекс болон компанийн дүрмээр тогтоосон мэдээллийг нээлттэй болгохоос гадна хувьцаа эзэмшигчдийн хүссэн мэдээллийг цаг тухайд нь саадгүй гаргаж өгөх ёстой.
- 5.10. Компанийн нийт гаргасан хувьцааны 5 болон түүнээс дээш хувийг нэгдмэл сонирхолтой эзэмшиж байгаа этгээд нь компанийн нягтлан бодох бүртгэлийн болон гүйцэтгэх удирдлагын хурлын тэмдэглэлтэй танилцах холбогдох мэдээллийг авах эрхтэй байна.

5.11. Хувьцаа эзэмшигчдийн хүсэлтээр компанийн мэдээллийг гаргаж өгөх нь ТУЗ-ийн нарийн бичгийн даргын үүрэг байна. Мэдээлэл хүсэж байгаа хувьцаа эзэмшигч хүсэлтдээ өөрийн болон эцэг /эх/ -ийн нэр, хаяг /оршин суух, шуудангийн болон электрон/, холбоо барих утас, эзэмшиж байгаа хувьцааны тоо, төрөл, авахыг хүсэж байгаа мэдээлэл, мэдээлэл авах хэлбэр /биечлэн, бичгээр, электрон шуудангаар/ зэргийг заасан байвал зохино.

5.12. Мэдээлэл авах тухай хүсэлтийг хүлээн авснаас хойш ажлын 10 хоногийн дотор /мэдээлэл ач холбогдлоо алдахаар бол боломжит богино хугацаанд/ ТУЗ-ийн нарийн бичгийн дарга хариуцан мэдээллийг боломжит хэлбэрээр хүргүүлдэг байхаар журамлах нь зүйтэй. Хувьцаа эзэмшигчийн хүссэн мэдээлэл нь хууль тогтоомж болон компанийн дотоод бичиг баримтаар тогтоосон нээлттэй болгох мэдээллийн жагсаалтад багтаагүй бөгөөд компанийн бизнесийн нууцад хамаарахаар мэдээлэл бол энэ тухай үндэслэл бүхий тайлбарыг хүргүүлдэг байх шаардлагатай.

ЗУРГААДУГААР БҮЛЭГ. ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУД

Банк, санхүүгийн байгууллага болон бусад зээлдүүлэгч, даатгагч, бэлтгэн нийлүүлэгч, гэрээ гүйцэтгэгч, худалдан авагч, үйлчлүүлэгч зэрэг компанийн бизнесийн түншүүд, ажиллагсад болон тэдний төлөөний байгууллага, төрийн хяналт зохицуулалтын байгууллагууд нь компанийн үйл ажиллагаанд оролцогч талууд болно.

Эдгээр талууд нь компанийн хэвийн бөгөөд цаашдын үйл ажиллагаанд ихээхэн нөлөө үзүүлдэг тул тэдгээрийн эрхийг хууль тогтоомж, дүрэм журам, гэрээнд заасны дагуу чанд хамгаалж, харилцан ашигтай байх зармчыг баримтлан хамтарч ажиллах нь зүйтэй.

6.1. Оролцогч талуудын эрхийг хамгаалах

6.1.1. Хууль журам болон гэрээнд заасан нөхцлийн дагуу оролцогч талуудын эрхийг хамгаалах ёстой. Оролцогч талуудын эрх зөрчигдсөн тохиолдолд шүүхийн журмаар шийдвэрлүүлнэ.

Компани нь ажиллагсад, зээлдүүлэгчид, нийлүүлэгчид, хэрэглэгчид болон нийгмийн бусад төлөөлөл зэрэг оролцогч талуудтай олон талт, төрөл бүрийн харилцаанд орж байдаг. Үүнээс гадна эдгээр оролцогч талууд нь компанийн үйл ажиллагааг цаашид хөгжин дэвжихэд чухал үүрэг гүйцэтгэдэг. Иймээс оролцогч талуудтай урт хугацаанд тогтвортой хамтран ажиллах нь компанид ихээхэн өгөөжтэй, ашигтай байдаг тул холбогдох хууль журам, тэдэнтэй байгуулсан гэрээний дагуу оролцогч талуудын эрхийг хамгаалах асуудлыг нэн тэргүүнд тавьж ажиллах нь зүйтэй.

6.1.2. Зээлдүүлэгчийн өмнө хүлээсэн үүргээ биелүүлэхэд нөлөөлж болох компани нийлэх, нэгдэх, хуваах, тусгаарлах, дүрмийн сангаа багасгах зэрэг асуудлуудыг шийдвэрлэхдээ зээлдүүлэгчийн эрхийг хамгаалах арга замыг тодорхой болгосон байх ёстой. Компани тэргүүн ээлжинд зээлдүүлэгчийн төлбөрийг барагдуулах бөгөөд зээлээ буцаан төлөх боломжид нөлөөлөхүйц үйл явдлын талаар зээлдүүлэгчид цаг тухайд нь мэдэгдэх үүрэгтэй. Компанийн бонд эзэмшигчид оруулсан хөрөнгийнхөө эргэн төлөлттэй холбогдож эрсдэл хүлээхээр байвал холбогдох журмын дагуу хамгаалагдсан байна.

6.1.3. Компани нь хөдөлмөрийн хууль тогтоомжоор тогтоосон нөхцөл шаардлагыг чанд мөрдөж ажиллах бүхий л боломжит арга хэмжээг бүрэн авсан байна.

Хөдөлмөрийн тухай хууль тогтоомжид заасны дагуу ажиллагсадын хөдөлмөрийн нөхцөлд анхаарч, хууль, хөдөлмөр хамгааллын журамд заасан хөдөлмөрийн нөхцлийг хангасан байх бөгөөд ажиллагсад тогтвортой ажиллах орчин, нөхцлийг бүрдүүлэхэд хүчин чармайлт гаргах ёстой. Ажиллагсад нь энэ асуудалд өөрсдийн зүгээс хариуцлагатай хандах ёстой. Компани ажиллагсдын зөвлөл гэх мэт тэдний ашиг сонирхлыг төлөөлөх байгууллага байхыг дэмжих

нь зүйтэй. Хөдөлмөрийн нөхцөл, ажиллагсдын нийгмийн болон цалин урамшууллын асуудлаар ажиллагсдын зөвлөлтэй хамтран ажиллах арга хэлбэрийг бий болгосон байна.

- 6.1.4. Компани нь хэрэглэгчдийн эрх ашгийг болон хүрээлэн буй орчныг хамгаалах нийгмийн үүргээ зохих түвшинд хэрэгжүүлэх шаардлагатай. Компанийн эдийн засаг, нийгэмд үзүүлэх нөлөө өсөхийн хирээр нийгмийн өмнө хүлээх үүрэг, хариуцлага нь нэмэгдэх бөгөөд цаашдын үйл ажиллагаанд нь хэрэглэгчид болон олон нийтийн оролцоо нэмэгдэх учраас эдгээр нь чухал оролцогч тал болдог.
 - 6.1.5. Хэрвээ оролцогч тал нь компанийн хувьцаа эзэмшигч бол оролцогч талын болон хувьцаа эзэмшигчийн эрх нь тус бүрдээ хамгаалагдсан байх ба эрхээ хэрэгжүүлэхийг шаардана. Хувьцаа эзэмшигчийн хувьд эдлэх эрх нь оролцогч талын эрхээр хязгаарлагдахгүй, давхар оролцогч тал болсон нөхцөлд хувьцаа эзэмшигчийн хувьд зөвхөн компанийн ашгаас хүртэх эрхийг зорилгоо болгож болохгүй.
 - 6.1.6. Компани оролцогч талын эрхийг зөрчсөн тохиолдолд хохирлыг барагдуулах талаар холбогдох арга хэмжээг авах бөгөөд оролцогч талууд хуулийн дагуу эрх ашгаа хамгаалуулах арга хэмжээг авах нь зүйтэй. Хэрвээ компани нь холбогдох хууль журамд болон оролцогч талуудтай байгуулсан гэрээнд заасан эрхийг зөрчвөл алдаагаа засаж, нөхцөл байдлыг сайжруулах арга хэмжээг яаралтай авах бөгөөд эрх нь зөрчигдсэн оролцогч талууд хохирлоо барагдуулах үр ашигтай механизмыг ашиглах ёстой.
- 6.2. Компанийн удирдлагын үйл ажиллагаанд оролцогч талууд мониторинг хийх боломжтой байна.
- 6.2.1. Компанийн удирдлагын үйл ажиллагаанд оролцогч талууд мониторинг хийх хэлбэр, хэмжээг компани тус бүр өөрийн онцлогийг тусган тодорхойлох ёстой. Ингэхдээ оролцогч талуудын онцлог шинж чанар, тэдгээр нь компанийн үйл ажиллагаанд мониторинг хийх хүсэлтэй эсэхийг харгалзан үзэх шаардлагатай. Оролцогч талууд нь эрхээ хамгаалахын тулд шаардлагатай мэдээллийг олж авах боломжтой байх ёстой.
 - 6.2.2. Зээлдүүлэгчдийн зүгээс компанийн үйл ажиллагаанд мониторинг хийхдээ тухайн компанийн онцлогийг харгалзан үзэх ёстой. Зээлдүүлэгчид компанийн удирдлагын үйл ажиллагаанд оролцоходоо компанийн онцлогийг харгалзан үзэх бөгөөд талуудын хооронд байгуулсан гэрээнд зээлдүүлэгчийг ямар мэдээллээр хэрхэн хангаж байх талаар заасан байна.
 - 6.2.4. Компанийн ажилтнууд компанийн засаглалын үйл ажиллагаанд оролцох хэлбэр, хир хэмжээ нь компанийн тогтвортой хөгжлийг хангахад тус дөхөм болохуйц байх ёстой.

Компани ажилтнуудын хурлыг тогтмол зохион байгуулдаг, хурал дээр компанийн бизнес төлөвлөгөө, түүнийг хэрэгжүүлэхийн тулд авах арга хэмжээ, өмнөх бизнес төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан, улирлын үйлдвэрлэлийн төлөвлөгөө, хүний нөөцөө хөгжүүлэх төлөвлөгөө болон компанийн санхүүгийн байдлын талаар танилцуулж, ажиллагсдын сонирхсон асуултад хариулдаг байх ёстой. Компани ажилтнуудтайгаа нягт хамтран ажиллаж, тэдний санал бодлыг удирдлагын үйл ажиллагаанд тусгадаг байх нь үйлдвэрлэл, үйлчилгээний хэмжээг нэмэгдүүлж, өрсөлдөх чадвараа дээшлүүлэх нэг хүчин зүйл болно.
 - 6.2.5. Ажилтнууд компанийн удирдлагад оролцох боломжийг нэмэгдүүлэхийн тулд компанийн ашгаас хүртэх механизм буюу ажилтнуудад хувьцаа эзэмшүүлэх хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхийг дэмжинэ. Ажилтнууд компанийхаа хувьцааг эзэмшсэнээр ажилдаа хандах хандлага өөрчлөгдөж, ажил олгогч болон ажилтнуудын хамтын ажиллагаа сайжирна. Үүнээс гадна компанийн үйл

ажиллагаа болон хөдөлмөрийн нөхцөлийг сайжруулах тал дээр мониторинг хийхэд идэвхтэй оролцох болно.

Ажилтнууд нь эрхээ хамгаалахад шаардагдах мэдээллийг олж авах эрхтэй. Компанийн цалин урамшууллын бодлого, бизнес төлөвлөгөөний тайлбар, тухайн улирлын төлөвлөгөө, хүний нөөцийг хөгжүүлэх төлөвлөгөө болон санхүүгийн байдлын талаарх ерөнхий мэдээллийг тогтмол өгдөг байх ёстой.

6.2.6. Компани нь оролцогч талууд эрхээ хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай холбогдох хууль тогтоомжид заасан мэдээллээр хангах үүрэг хүлээнэ.

Зээлдүүлэгчдэд эрсдлээ үнэлэх, зээлийн багцаа удирдахад шаардагдах мэдээллээр хангах нөхцлийг зээлдүүлэгчтэй байгуулах гэрээнд тодорхой зааж өгөх бөгөөд уг гэрээнд заасан үүргээ бүрэн биелүүлж, давуу эрх бүхий зээлдүүлэгчидтэй байгуулсан гэрээ зэрэг зээлдүүлэгчид нөлөөлөх асуудлын талаар мэдээлж байх шаардлагатай.

Нөгөө талаас зээлдүүлэгч, ажилтнууд зэрэг оролцогч талуудад өгөх мэдээлэлд тодорхой хязгаарлалтыг тогтоох ёстой ба энэ нь компанийн нууц буюу дотоод мэдээллийг ашиглан сөрөг үйлдэл хийхээс сэргийлнэ. Иймд зөвхөн холбогдох хууль журамд заасан мэдээллийг оролцогч талуудад өгөх үүрэг хүлээнэ. Оролцогч талууд компаниас авсан мэдээллээ хувьдаа ашиглахыг хориглоно.

ДОЛООДУГААР БҮЛЭГ. КОМПАНИЙН САНХҮҮ, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ХЯНАЛТ

Компанийн санхүү, эдийн засгийн үйл ажиллагааны хяналтын тогтолцоо нь хөрөнгө оруулагчдын зүгээс компани болон түүний удирдлагад итгэх итгэлийг бий болгох, бэхжүүлэх, хувьцаа эзэмшигчдийн компанид оруулсан хөрөнгө оруулалт, түүний өөрийн хөрөнгийн бүрэн бүтэн байдлыг хадгалан хамгаалах зорилготой байна.

Компанийн санхүү, эдийн засгийн үйл ажиллагааны хяналтын тогтолцоог бүтцийн хувьд удирдлагын харьяалаар нь тухайн компанийн бүтцэд хамаарах эсэхээс шалтгаалж дотоод хяналтын тогтолцоо, хөндлөнгийн хяналтын тогтолцоо гэж ангилдаг. Компанийн дотоод хяналтын бүтцийг хувь нийлүүлэгчдийн хурлаас томилогдон, түүнд ажлаа тайлагнах хянан шалгах зөвлөл, ТУЗ-ийн гишүүдээс бүрдэх ТУЗ-ийн дэргэдэх аудитын хороо, гүйцэтгэх удирдлагын удирдлага дор ажиллах дотоод хяналтын албатай байхаар бүрдүүлэх нь зүйтэй. Харин хөндлөнгийн хяналтын тогтолцоонд компаниас хараат бус мэргэжлийн аудитын байгууллага /аудитор/-ыг ойлгодог.

Хууль тогтоомжид компанийн үйл ажиллагааг хянан шалгах зөвлөл, хөндлөнгийн аудит гэсэн үндсэн хоёр хяналтын бүтцийг ажиллуулахаар заасан байдаг. Тэдгээр нь үндсэндээ жилд нэг удаа компанийн жилийн санхүү, эдийн засгийн үйл ажиллагаанд үнэлэлт өгч, холбогдох тайланг үнэн зөв гаргасан эсэхийг нягталдаг тул компанийн өдөр тутмын буюу явцын хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлэх боломж харьцангуй хязгаарлагдмал байдаг. Иймээс компанийн үйл ажиллагаанд явцын хяналтыг ТУЗ-ийн дэргэд ТУЗ-ийн гишүүдээс бүрдэх аудитын хороог, гүйцэтгэх удирдлагын удирдлага дор ажиллах дотоод хяналтын албаны хамт байгуулан эрх хэмжээ, ажлын хуваарийг нь компанийн дүрмэндээ нарийвчлан заах замаар ажиллах нь зүйтэй.

Компанийн хяналтын тогтолцоо нь дээр дурдсан үндсэн зорилгыг хангаж ажиллахын тулд дараахь үндсэн зарчмыг хангах шаардлагатай байдаг. Үүнд:

1. Компанийн санхүү, эдийн засгийн үйл ажиллагааг тодорхой төлөвлөгөөнд үндэслэн гүйцэтгэдэг, хяналтыг түүнд үндэслэн гүйцэтгэж, хяналт нь компанийн үйл ажиллагаанд үнэлэлт өгдөг байх;
2. Хяналтын тогтолцоо нь компанийн өдөр тутмын ажиллагаанаас эхлэн жилийн санхүүгийн тайлан, үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний хэрэгжилт зэрэг бүх шат, хүрээний үйл ажиллагааг бүрэн хамарсан байна;
3. Хяналтын тогтолцоо нь чадварлаг, шуурхай, мэргэшсэн, хараат бус, компанийн зохистой ажиллагаа, үр ашгийг нэмэгдүүлэхэд бодитой хувь нэмэр оруулж, түүнийг эрсдлээс сэргийлж чаддаг байна;
4. Хяналтын тогтолцоо нь бүтцийн хувьд харилцан нягт уялдаатай холбоотой, үйл ажиллагаа нь ил тод, үйл ажиллагааны журам, хуваарь, эрх хэмжээ нь компанийн дүрэм, хяналтын журамд тодорхой туссан, ойлгомжтой байна;
5. Хяналтын тогтолцоо нь компанийн удирдлага, эрх бүхий албан тушаалтан, ажилтнуудын хууль бус, зохисгүй аливаа ажиллагааг илрүүлэх, түүнээс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох чадвар бүхий байна;
4. Санхүүгийн болон үйл ажиллагааны эрсдлийн шинжилгээг тогтмол хийж, түүнээс урьдчилан сэргийлж ажилладаг, компанийн удирдлагад эрсдлээс сэргийлэх талаар дэмжлэг үзүүлж ажилладаг байна;
5. Компаниас нийтийн хүртээл болгож байгаа болон удирдлагын шийдвэр гаргах үндэслэл болж байгаа санхүүгийн болон бусад мэдээ, мэдээллийн үнэн зөв байдалд мөн хяналт тавьдаг байна;
6. Шалгалтын явцад илрүүлсэн, эсхүл танилцсан аливаа нууц болон дотоод мэдээлэлд хамаарах мэдээллийг хяналтын тогтолцоонд хамаарах нэгж, албан тушаалтан бусдад задруулах, буруугаар ашиглах эрхийг хязгаарласан, хүлээх хариуцлага нь тодорхой байна.

7.1. Компанийн дотоод хяналтын тогтолцоо

- 7.1.1. Компанийн дотоод хяналтын тогтолцоо нь Хянан шалгах зөвлөл /цаашид “ХШЗ” гэх/, ТУЗ-ийн дэргэдэх аудитын хороо /цаашид “АХ” гэх/, гүйцэтгэх удирдлагын удирдлага дор ажиллах дотоод хяналтын алба /цаашид “ДХА” гэх/-тай байна;
- 7.1.2. Хяналтын тогтолцоонд хамаарах нэгжүүд нь харилцан дэмжлэг үзүүлэхээс гадна аливаа хяналтын үр дүнгийн талаар тухай бүр харилцан мэдээлдэг байх нь зүйтэй. Ялангуяа, дотоод хяналтын алба нь ТУЗ-ын дэргэдэх аудитын хороо болон ХШЗ-ийн хяналтын чиг үүргээ хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай байгаа мэдээ мэдээллийг үнэн зөвөөр, шуурхай гаргаж өгөхөд дэмжлэг үзүүлж ажиллана;
- 7.1.3. ХШЗ-ийн үйл ажиллагааны журмыг дүрэмд заахаас гадна АХ, ДХА-ны үйл ажиллагааны журмыг компанийн дүрэмд нарийвчлан тусгасан байна. Энэ нь тэдгээрийг чиг үүргээ хэрэгжүүлэх баталгааг бий болгохоос гадна үйл ажиллагааг нь дүгнэх, чиг үүргийн давхардлыг арилгахгүй байх, үйл ажиллагааны уялдаа холбоог нь хангах, хяналтын нэгдсэн тогтолцоог бүрдүүлэхэд ач холбогдолтой;
- 7.1.4. АХ-г ТУЗ-ийн гишүүдээр бүрдүүлж, гишүүдийн тоог нь 3-аас багагүй байхаар, гишүүдийнх нь дийлэнх олонх нь ТУЗ-ийн хараат бус гишүүн байхаар, ялангуяа АХ-ны дарга нь заавал хараат бус гишүүн байхаар компанийн дүрэмд заасан, АХ-ны гишүүдийг хувь нийлүүлэгчдийн хурлаас сонгодог байна;
- 7.1.5. АХ нь компанийн үйл ажиллагаа төлөвлөгөөний дагуу явагдаж байгаа эсэх, төлөвлөгөөний биелэлт ямар байгаа, компанийн санхүүгийн удирдлага зохистой байгаа эсэх, компани нь санхүү, нягтлан бодох бүртгэлийг үнэн зөв хөтөлж байгаа эсэх, компанийн удирдлага, эрх бүхий албан тушаалтны үйл ажиллагаа зохистой байгаа эсэх, нууц болон дотоод мэдээлэл алдагдсан эсэх,

түүнийг буруугаар ашигласан эсэх, хөндлөнгийн аудитыг зохих ёсоор гүйцэтгэсэн эсэх, ДХА-ны үйл ажиллагаа зохистой байгаа эсэх чиглэлээр тогтмол хяналтыг хэрэгжүүлдэг хараат бус нэгж байна;

- 7.1.6. АХ нь улиралд нэгээс доошгүй хуралдаж компанийн үйл ажиллагааны явцад хийсэн хяналтын дүнг заавал хэлэлцэх бөгөөд гишүүдийн олонх нь санхүү, нягтлан бодох бүртгэл, эрх зүйн боловсролтой, мэргэжлээрээ 2-оос дээш жил ажилласан туршлагатай байх нь зүйтэй;
- 7.1.7. АХ нь шаардлагатай гэж үзвэл ТУЗ-ийн ээлжит бус хурлыг зарлан хуралдуулах, ХНХ-ыг зарлан хуралдуулах, түүгээр хэлэлцэх асуудлыг санал болгох, ДХА-ны үйл ажиллагаанд үнэлэлт өгөх, ДХА-ны хараат бус үйл ажиллагаанд хяналт тавих, гүйцэтгэх удирдлага, эрх бүхий албан тушаалтан, ажилтны үйл ажиллагааны талаар дүгнэлт гаргах, зөрчил гаргасан бол түүнийг арилгуулах арга хэмжээ авах, шаардлагатай тохиолдолд гүйцэтгэх удирдлагын бүрэн эрхийг түдгэлзүүлэх эрхтэй байна;
- 7.1.8. АХ нь хөндлөнгийн аудитын үйл ажиллагаа зохих журмын дагуу явагдаж буй эсэхэд хяналт тавихаас гадна хөндлөнгийн аудиторoor ажиллахаар нэр дэвшигчдийн талаар урьдчилан хэлэлцэж, ТУЗ-д оруулахаас гадна түүнтэй байгуулах гэрээний нөхцлийн талаар санал гаргах эрхтэй байна;
- 7.1.9. АХ-ны үйл ажиллагааны хэвийн нөхцлийг хангахад шаардлагатай мэдээ, мэдээлэл, баримтыг гүйцэтгэх удирдлага, түүнд хамаарах нэгжүүд, эрх бүхий албан тушаалтан саадгүй гаргаж өгөх үүрэгтэй байхаас гадна холбогдох мэдээллийг гаргаж өгөөгүй нөхцөлд хэрхэн шийдвэрлэх талаар компанийн дүрэмд тусгасан байна;
- 7.1.10. ДХА-ны үйл ажиллагааны зарчим, журмыг ХШЗ, АХ-ны санал, дүгнэлтэд үндэслэн компанийн дүрэм, эсхүл компанийн дотоод журамд тусгасан байна. ДХА нь хяналт шалгалт явуулах талаар хүсэлт, гомдол хүлээж авснаас хойш хяналт явуулах эсэхийг 30 хоногийн дотор шуурхай шийдвэрлэдэг, шалгалтыг 90 хоногт багтаан дуусгавар болгодог байна;
- 7.1.11. ДХА-ны зорилго нь компанийн санхүү, эдийн засгийн үйл ажиллагаанд өдөр тутмын хяналтыг хэрэгжүүлж, гүйцэтгэл нь холбогдох хууль тогтоомж, стандарт, нөхцөл шаардлагын дагуу хийгдсэн эсэх, холбогдох эрх бүхий ажилтан үүргээ зохих ёсоор гүйцэтгэсэн эсэх, төсвийн зарцуулалт, компанийн санхүү, нягтлан бодох бүртгэлийн өдөр тутмын ажиллагаанд аливаа алдаа, дутагдал гарч буй эсэхэд хяналт тавихаас гадна ХШЗ, АХ-ны ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлж, тэдгээрт болон гүйцэтгэх удирдлагад шаардлагатай заавар, зөвлөмжийг хүргэж ажиллана;
- 7.1.12. ДХА нь шалгалтын дүнгээ тухай бүр ХШЗ, АХ-д хүргүүлэхээс гадна шийдвэрийн биелэлтээ гүйцэтгэх удирдлага болон ХШЗ, АХ-д тайлагнадаг байна.
- 7.1.13. ДХА нь гүйцэтгэх удирдлагын удирдлага дор ажиллах нь хяналт шалгалтын гүйцэтгэх удирдлага, эрх бүхий албан тушаалтнуудаас хараат бусаар гүйцэтгэх үүрэгтэй. Үүний тулд ДХА-тай байгуулах гэрээг ТУЗ, эсхүл АХ-ноос байгуулдаг байх нь зүйтэй.
- 7.1.14. Холбогдох төлөвлөгөөнд тусаагүй, их хэмжээний хэлцэл, эсхүл сонирхлын зөрчил бүхий хэлцэл хамаарах магадлал бүхий, эсхүл компанийн өдөр тутмын үйл ажиллагааны хүрээнд байнга гүйцэтгэдэггүй гэрээ, хэлцэл, ажиллагаатай холбоотой асуудлыг гүйцэтгэх удирдлага, эрх бүхий албан тушаалтанд ДХА-аар заавал, шаардлагатай гэж үзвэл АХ, ХШЗ-р хянуулдаг байна. Үүнтэй холбоотой харилцааг компанийн дүрэмд нарийвчлан тусгасан байвал зохино;
- 7.1.15. ХШЗ, АХ-ны хурлын явцад тэмдэглэл хөтөлж, тэмдэглэлд хурлаар хэлэлцсэн асуудал, гарсан шийдвэрийн талаар тодорхой бичсэн байна. АХ нь хяналт

- шалгалтын үр дүнг тодорхой тусгасан тайланг жил бүр ТУЗ болон хувь нийлүүлэгчдийн хуралд танилцуулж байна;
- 7.1.16. Хувьцаа эзэмшигчид ХШЗ, АХ, ДХА-ны хурлын тэмдэглэл, шалгалтын тайлан, дүгнэлттэй саадгүй танилцах эрхтэй байна;
- 7.1.17. ХШЗ, АХ, ДХА нь хөндлөнгийн аудитор, эсхүл хөндлөнгийн шинжээч / нягтлан бодогч ба хуульч зэрэг/-ээс шаардлагатай туслалцаа, зөвлөгөөг авч болно.
- 7.1.18. ХШЗ, АХ, ДХА нь өөрсдийн гишүүд, ажилтны танилцуулга, намтар болон үйл ажиллагааныхаа жилийн тайланг тухайн жилд багтаан гаргаж дараа жилийн ээлжит хувь нийлүүлэгчдийн хуралд танилцуулдаг байна.
- 7.2. Хөндлөнгийн аудитын хяналт
- 7.2.1. Хөндлөнгийн аудитын байгууллага /аудитор/ нь аудитын ажиллагааг мэргэжлийн өндөр түвшинд, холбогдох дүрэм журам, стандартын дагуу, хараат бусаар, хэн нэгний нөлөөнд авталгүйгээр, бодитой эрхлэн явуулна. Аудитор нь компанийн үйл ажиллагаа явуулж байгаа салбарын онцлогийг сайн мэддэг байвал зохино. Аудитор нь тухайн компанийн нягтлан бодох бүртгэлийг хөтөлдөг, компанид удирдлагын болон татварын асуудлаар зөвлөгөө өгдөг бол түүнийг хараат бус гэж үзэхгүй;
- 7.2.2. Дээрх нөхцөл, байдалд харшлах зүйл бүхий аудиторыг сонгох боломжийг хаасан байна. Энэ талаар аудитортой байгуулах гэрээнд нарийвчлан тусгаж хяналтыг хэрэгжүүлдэг байна;
- 7.2.3. Хөндлөнгийн аудиторууд нь мэргэжлийн ёс зүйн дүрмийг чанд баримтлах бөгөөд компанийн удирдлагын болон хяналтын багц эзэмшигчдийн зүгээс санал болгосон, тэдгээрийн хувийн сонирхлыг тусгасан гэрээ байгуулахыг хориглоно.
- 7.2.4. Хөндлөнгийн аудиторууд нь хувьцаа эзэмшигчдийн хуралд оролцож аудитын шалгалтын тайлантай холбоотой хувьцаа эзэмшигчдийн асуултад хариу өгдөг байна;
- 7.2.5. Хөндлөнгийн аудиторуудын санаатай, санамсаргүй алдааны улмаас аудитын шалгалтын тайланг ашиглагч этгээдэд хохирол учирвал хөндлөнгийн аудитор нь учирсан хохирлыг барагдуулах үүрэг хүлээдэг, хүлээх хариуцлагын талаар тэдгээртэй байгуулах гэрээнд тодорхой тусгасан байна;
- 7.2.6. Нийтэд хүргэсэн мэдээлэл нь санхүүгийн тайланд тусгагдсан мэдээллээс зөрүүтэй байгаа нь шалгалт хийх явцад тогтоогдвол аудиторууд уг мэдээллээ залруулахыг шаардах эрхтэй бөгөөд залруулах үүргийг компанийн гүйцэтгэх удирдлага хүлээнэ;
- 7.2.7. Хөндлөнгийн аудиторууд нь шалгалтын явцад илэрсэн компани, түүний гүйцэтгэх удирдалыг гаргасан зөрчлийг нуун дарагдуулалгүйгээр ТУЗ, ХНХ-д мэдээлдэг байна;
- 7.2.8. Хөндлөнгийн аудиторын дүгнэлтэд тухайн компанийн санхүүгийн байдал, төлбөрийн чадвартай эсэх талаар тухайлан заасан байна. Хөндлөнгийн аудиторууд нь шалгаж буй компанийнхаа төлбөрийн чадварын талаар онцлон дүгнэлт гаргах ёстой бөгөөд энэ асуудал нь ихээхэн ноцтой үр дагавартай байдаг учраас хариуцлагатай хандан, онцгой анхаарал хандуулах ёстой. Хөндлөнгийн аудиторууд нь компанийн төлбөрийн чадварын талаар дүгнэлт гаргахаас зайлсхийх, хариуцлага хүлээхгүйн тулд тодорхой бус, хоёрдмол санаатай, ерөнхий дүгнэлт гаргах ёсгүй;
- 7.2.9. Хөндлөнгийн аудитын үйлчилгээний хөлсийг зөрчил илрүүлснээс хамаарч багасгах, эсхүл гүйцэтгэх удирдлагын үйл ажиллагааны талаар эерэг дүгнэлт гаргаснаас хамаарч ихэсгэдэг байж болохгүй.

НАЙМДУГААР БҮЛЭГ. НОГДОЛ АШИГ

8.1. Ногдол ашгийн бодлого, ногдол ашгийн хэмжээг тодорхойлох, түүнийг хуваарилах арга, механизм нь тодорхой, ойлгомжтой байх ёстой.

8.1.1. Хувьцаат компанийн хөрөнгө оруулалт татах чадвар нь түүний нь ногдол ашиг хуваарилалт, ногдол ашгийн бодлоготой шууд холбоотой байдаг. Компанийн хувьцааг худалдан авч, хөрөнгө оруулалт хийхдээ тодорхой хэмжээний орлого олохоор төлөвлөдөг. Ийм учраас “Ногдол ашгийн бодлого”-ыг ТУЗ-өөс боловсруулж, хувь нийлүүлэгчдийн хурлаар батлан мөрдүүлэх нь зүйтэй. Уг бодлого нь тухай үе дэх хувьцаа эзэмшигчид болон ирээдүйн хөрөнгө оруулагчдад компанийн ашиг хуваарилалтын бодлого, хэмжээ, хуваарилах арга хэлбэрийн талаар тодорхой тусгасан байвал зохино;

8.1.2. ТУЗ нь “Ногдол ашгийн бодлого”-ыг нийтэд мэдээлэхээс гадна түүнтэй компанийн веб хуудас болон ТУЗ-ийн нарийн бичгийн даргаар дамжуулан саадгүй танилцах боломжийг бүрдүүлсэн байна;

8.1.3. Ногдол ашиг хуваарилах тухай ТУЗ-ийн шийдвэрийг нийтэд мэдээлэх ёстой бөгөөд уг мэдээлэл нь ногдол ашгийн хэмжээг тодорхойлсон үндэслэл, төлөх журмын талаар бүрэн ойлголт өгөхүйц байх ёстой.

Ногдол ашиг хуваарилах тухай шийдвэр нь компанийн санхүүгийн байдал, үйл ажиллагааны үр дүнг илэрхийлэх үндсэн үзүүлэлтийн нэг болдог учраас энэ шийдвэр нь компанийн бодит байдлыг зөв тусгасан байх ёстой. Өөрөөр хэлбэл хуваарилж байгаа ногдол ашгийн хэмжээ нь компанийн бодит боломжоос хэтэрхий дээгүүр, эсхүл хэтэрхий доогуур байж болохгүй. Компанийн жилийн санхүүгийн тайланд тусгагдсан цэвэр ашгаас бизнес төлөвлөгөөнд тусгагдсан хөрөнгө оруулалт, нийгмийн арга хэмжээний хуваарилалтыг хасаад үлдэх хэсгийг ногдол ашигт хуваарилж байх нь зүйтэй.

8.1.4. Компани ногдол ашиг хуваарилах эсэх асуудлыг ТУЗ хувь нийлүүлэгчдийн ээлжит хурлаар заавал танилцуулан хэлэлцүүлдэг байх шаардлагатай. Ялангуяа, ногдол ашиг хуваарилахгүй гэж шийдвэрлэсэн бол энэ тухайгаа хувь нийлүүлэгчдийн ээлжит хуралд тайлагнаж, ногдол ашиг хуваарилаж болохгүй байгаа үндэслэл, шалтгаан, хөрөнгө, санхүүгийн тооцоолол, цаашид ногдол ашиг хуваарилах талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөгөө заавал танилцуулдаг байна.

8.1.5. Хэдийгээр ногдол ашгийг үнэт цаас, биет эд хөрөнгөөр олгож болох ч ногдол ашгийг мөнгөн хөрөнгөөр олгодог байх нь зохимжтой. Энэ нь ногдол ашгийг тогтоосон хугацаанд олгосон эсэхэд хяналт тавих, ногдол ашиг олгох ажиллагааг аливаа маргаан, чигрэгдэл, будлиангүйгээр зохион байгуулахад ач холбогдолтой.

8.1.6. Ногдол ашиг хуваарилах хэлбэр, олгох хугацаа, журам нь хувьцаа эзэмшигчдэд аль болох тохиромжтой байна. Ногдол ашгийн хуваарилах хэлбэр, аргыг сонгохдоо хувьцаа эзэмшигчдийн оршин суугаа газар, ногдол ашгийг шуурхай хүлээн авах боломжийг харгалзана. Хувьцаа эзэмшигчид хүлээн зөвшөөрсөн, эсхүл компанийн оршин байх газраас өөр газар оршин суудаг бол ногдол ашгийг түүний банкин дахь дансанд, эсхүл гуйвуулгаар, эсхүл түүний үнэт цаасны хадгаламжийн дансад шилжүүлэх замаар олгох нь зүйтэй.

8.1.7. Ногдол ашиг хуваарилах тухай шийдвэрт ногдол ашиг олгож эхлэх, дуусах хугацааг тодорхой заасаж, тогтоосон хугацаандаа бүрэн олгож дуусдаг байна. Ногдол ашиг хуваарилах хугацаа нь 60 хоногоос ихгүй байвал зохимжтой.

8.1.8. Ногдол ашгийг хугацаанд нь бүрэн олгоогүйгээс хувьцаа эзэмшигчдэд чирэгдэл учруулсан, хохироосон гүйцэтгэх удирдлагын ажилтанд хариуцлага хүлээлгэх журмыг тусгайлан компанийн дүрэм, гүйцэтгэх удирдлагатай байгуулах гэрээ, бусад дотоод журмуудад тусгасан байна. Ногдол ашгийг тогтоосон хугацаанд хуваарилах ажлыг хариуцлагагүй зохион байгуулсан тохиолдолд гүйцэтгэх

удирдлагын урамшууллаас хасдаг, түүнд эд хөрөнгийн хариуцлага хүлээлгэдэг байж болно.

ЕСДҮГЭЭР БҮЛЭГ. КОМПАНИ ДАХЬ ЗӨРЧЛИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ

Компанийн удирдлага ба хувьцаа эзэмшигчдийн хооронд, эсхүл хувьцаа эзэмшигчдийн хооронд бий болсон зөрчил нь компанийн эрх ашигт нөлөөлж байвал уг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлж, эсхүл сонирхлын зөрчил бий болсон тохиолдолд зохицуулах чадвартай байх нь компани хэвийн үйл ажиллагааг хангах, тавьсан зорилгодоо хүрэх нөхцлийг бүрдүүлдэг.

Сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, түүнийг зохицуулах боломжтой байх нь хувьцаа эзэмшигчдийн эрхийг болон компанийн өмч, нэр хүндийг хамгаална.

Сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, бий болсон нөхцөлд зохицуулах үр ашигтай механизм байх нь сонирхлын зөрчлийг бий болохоос өмнө илрүүлж шийдвэрлэх, сонирхол нь зөрчилдөж байгаа этгээдүүд асуудлаа шийдвэрлэхэд чухал ач холбогдолтой.

Компанийн удирдах байгууллага бүр нь өөрийн бүрэн эрхийн хүрээнд хамаарах асуудалтай холбогдон үүссэн үл ойлголцол, маргааныг шийдвэрлэх арга хэмжээг шуурхай авдаг байна.

9.1. Компанийн хувьцаа эзэмшигчид болон удирдлагын хооронд үүссэн аливаа үл ойлголцол ба маргаан (энэхүү кодекс болон компанийн дотоод баримт бичгийг мөрдөхтэй холбоотой г.м) эсхүл компанийн хувьцаа эзэмшигчдийн хооронд үүссэн үл ойлголцол ба маргаан нь компанийн ашиг сонирхолд нөлөөлж байвал үүнийг компанитай холбоотой зөрчил гэж үзнэ. Иймд эдгээр зөрчлийг аль болох эрт илрүүлэн зохицуулахад компанийн эрх бүхий албан тушаалтнууд онцгой анхаарал хандуулах ёстой.

9.2. Компанитай холбогдох аливаа зөрчил маргааны талаарх мэдээллийг хүлээн авч, бүртгэх нь ТУЗ-ийн нарийн бичгийн даргын үүрэг байна. Тэрээр хувьцаа эзэмшигчдээс ирүүлж буй захидал, шаардлагыг хүлээн авч бүртгэн, тухайн маргаан зөрчлийг шийдвэрлэх эрх бүхий этгээдэд шилжүүлнэ. Компанийн салбар, төлөөлөгчийн газрын тухайд удирдлага нь хүлээн авч, компанийн нарийн бичгийн даргад үүссэн зөрчил маргааны талаарх бүрэн мэдээллийг дамжуулна.

9.3. Зөрчил үүссэн нөхцөлд гүйцэтгэх албан тушаалтан эсхүл ТУЗ аль болох богино хугацаанд уг асуудалтай холбоотой мэдээ, мэдээлэл, баримтыг үнэн зөвөөр гаргаж өгөх, үйл явдлыг тайлбарлаж, хууль тогтоомж, дүрэм журмтай хэрхэн нийцэж буй, эсхүл зөрчилдөж буй талаар зөвлөгөө өгч, байр сууриа илэрхийлэн, холбогдох шийдвэрийг хуульд нийцүүлэн гаргаж, сонирхогч этгээдэд мэдэгдэх ёстой. Зөрчлийг шийдвэрлэх талаар гаргасан шийдвэрээ зөрчилдөж байгаа талуудад хүргэхдээ шийдвэрийнхээ үндэслэлийг ойлгомжтой хэлбэрээр тайлбарласан байх нь дахин асуудал үүсэхгүй эцэслэн шийдвэрлэхэд чухал ач холбогдолтойг анхаарах ёстой.

9.4. Зөрчлийг бодитойгоор үнэлэхийн тулд сонирхол нь зөрчилдөж байгаа буюу зөрчилдөх магадлал бүхий талуудыг оролцуулалгүйгээр асуудлыг шийдвэрлэх үр ашигтай зохицуулалтыг бий болгох ёстой.

9.5. Компанийн болон бусад хувьцаа эзэмшигчдийн сонирхолд нөлөөлж болохуйц сонирхлын зөрчил тухайн компанийн хувьцаа эзэмшигчдийн хооронд бий болсон нөхцөлд зөрчлийг авч үзэх үүрэгтэй компанийн эрх бүхий этгээд нь энэхүү маргааныг өөрийн түвшинд шийдвэрлэх боломжтой эсэх болон компанийн эрх ашигт нөлөөлөх эсэх зэрэг асуудлуудыг харгалзан үзэх ба түүнчлэн зөрчлийг зохицуулахад шаардагдах бүх арга хэмжээг авах ёстой.

9.6. ТУЗ болон гүйцэтгэх удирдлагын бүрэн эрхийн хүрээнд шийдвэрлэх асуудлаар шийдвэр гаргахад оролцох аль нэг этгээд нь сонирхогч этгээд байгаа бол шийдвэр гаргахаар асуудлыг хэлэлцэхээс өмнө энэ тухайгаа мэдэгддэг, шийдвэр гаргахад оролцдоггүй байх журмыг мөрдлөг болгох ёстой. Хэрвээ энэ талаар мэдээлэл өгөлгүй шийдвэр гаргахад нөлөөлсөн нь хожим илэрсэн тохиолдолд хүлээх хариуцлага нь тодорхой байх ёстой. Шийдвэрт үзүүлсэн нөлөө нь компани болон хувьцаа эзэмшигчдэд ноцтой хохирол учруулсан, ийм зөрчил давтагдсан тохиолдолд эрх бүхий албан тушаалаас эргүүлэн татдаг байх ёстой. ТУЗ-ийн гишүүн ийм зөрчил гаргасан бол хувьцаа эзэмшигчдэд мэдээлэх ёстой.

9.7. Сонирхлын зөрчилтэй хэлцлийг “Компанийн тухай” хуульд заасан журмын дагуу хийж, тайлангийн жилд хийсэн сонирхлын зөрчилтэй хэлцлийн талаар зохицуулах байгууллагаас тогтоосон журмын дагуу мэдээлдэг байх ёстой.

---oOo---